

RURALIA

Tutkimus
tarvitsee
maaseutu-
näkökulmaa
s. 8

Ilman
Ruraliaa
ei olisi
Foodwestia
s. 14

Ruralia – 20 vuotta yliopistollista maaseudun kehittämistä s. 4–5

Pääkirjoitus

Voimaa vuorovaikutuksesta

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin perustamisesta Mikkeliin ja Seinäjoelle on kulunut 20 vuotta. Nimi ja organisaatiomallit ovat vuosien saatossa muuttuneet, mutta toiminnan perus-idea on kestänyt. Instituutti on keskittynyt tieteellisen tutkimuksen sekä siihen perustuvan asiantuntemuksen hyödyntämiseen maaseudun kehityshaasteiden ratkaisemisessa ja uusien mahdollisuuksien havaitsemisessa. Monitieteisyys ja lähtökohtaisuus ovat olleet toiminnan tärkeitä lähtökohtia. Vaikka tieteenalojen painotukset ja kulloinkin ajankohtaiset teemat ovat hieman vaihdelleet, kokonaisvaltainen ymmärrys maaseudun kehittämisen kontekstista on syventynyt. Suomessa maaseudun kehittämisverkostojen toiminta on kansainvälisesti katsottuna korkeatasoista. Ruralia-instituutti on ollut osa tämän mahdollistanutta toimintaympäristöä. Instituutissa on työskennellyt kaikkiaan yli 500 akateemista asiantuntijaa. Eri-alaisten toteutettujen projektien samoin kuin yhteistyökumppaneiden ja opiskelijoiden määrät lasketaan tuhansissa.

Käynnissä olevan yliopistouudistuksen tärkeimmät tavoitteet ovat toiminnan korkea laatu ja aito yhteiskunnallinen vuorovaikutus. Ruralia-instituutin toiminnan edellytyksenä on ollut kentälle jalkautuminen. Sytykkeitä uusiin ideoihin ja tutkimuskysymyksiin sekä pääosa toiminnan resursseista on haettu verkostoista. Instituutin asiantuntijat ovat viihtyneet Brysselin ja ministeriöiden käytävillä, maakuntaliittojen neuvotteluhuoneissa, maaseudun yrityksissä ja kylien nuorisoseuroilla. Kotipesän on kuitenkin muodostanut tiedeyhteisö. Ratkaisevaa on ollut emoyliopiston strateginen tuki ja perusresurssit. Niiden varaan toiminnan laatua on voitu kestävästi rakentaa.

Ihmiskunnalla on edessään useita suuria kysymyksiä, joihin vastaaminen koskee myös suomalaista maaseutua. Ennen kaikkea ilmastonmuutos ja sen mukanaan tuomat energia- ja ympäristökysymykset edellyttävät aivan uutta ajattelua. Suomalainen luonto ja maaseutukulttuuri tarjoavat vielä paljon sellaisia yri-

tystöiminnan mahdollisuuksia, joita voidaan kestävästi hyödyntää. Keskeiset kysymykset ovat kuitenkin lähtökohtaisesti kansainvälisiä. Ruralia-instituutti tulee jatkossakin osallistumaan yhteiskuntien kehittämiseen maaseutunäkökulmasta. Uskomme, että toimintamme koeteltu perusidea kestää vielä pitkälle tulevaisuuteen.

Tässä lehdessä esitellään instituutin toimintaa vuosien varrelta. Haluan esittää lämpimät kiitokset kaikille entisille ja nykyisille työntekijöille sekä yhteistyökumppaneille. Instituutti on hyvä esimerkki siitä, miten yliopisto voi saada voimaa yhteiskunnallisesta vuorovaikutuksesta.

Sami Kurki
johtaja, professori

Tässä lehdessä:

Tuotekehityksestä suuri hyöty yrittäjälle

15

Luontoyrittäjyys verkostoituu

16

Pääkirjoitus Voimaa vuorovaikutuksesta	2
Elävä maaseutu on kaikkien yhteinen etu	3
Esimerkillistä yhteistyötä	3
20 vuotta yliopistollista maaseudun kehittämistä	4
Rural Studies -verkoston tulevaisuuden haasteina kansainvälistyminen ja tutkijakoulutus	6
Kylien kehittäminen ennen ja nyt	6
Kyläläiset aktivoituivat kyläkoulutuksessa	7
Tutkimus tarvitsee maaseutunäkökulmaa	8
Ohjelmatyö monipuolistaa maaseutua	9
Johtaja Esko A. Repo ajoi kulttuurista maaseudun yrityksiin	10
Elintarvikeyrityksien määrätietoista kehittämistä	10
Yrittäjyys: Ruralia edistää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja	11
Pitkän linjan puurtajat	13
Ruralia mahdollisti Foodwestin	14
Tuotekehityksestä suuri hyöty yrittäjälle	15
Luontoyrittäjyyttä pönkitetään Ruraliassa	16
Yhteistyö on voimaa	16
Uusia toimintamalleja yrittäjyyden avuksi	17
Seinäjokiset turvetuotteet kelpaavat irlantilaisillekin	17
Täydennyskoulutus tuo uusia ulottuvuuksia	18
Koulutussuunnittelija sai käyttää luovuutta	18
Luomukoulutuksen uranuurtaja	19
Eco Studies - luonnonmukainen maa- ja elintarviketalous	19
Epanet rikkoo rajapintoja	20
Osuustoiminta valloittaa verkko-opintoina	21
Kestävät ruokajärjestelmät tutkimuskohteena	22
Ruralia vahvistaa tutkimustaan	22
Kohti yliopiston kolmatta tehtävää	23
Ruralia-instituutti, Suomen ytimen vahva visionääri ja vaikuttaja	23

Elävä maaseutu on kaikkien yhteinen etu

Mikkeli on elänyt maaseudusta ja ympäröivä maaseutu Mikkelistä. Pelkistetyksi tämä on totta yhä, vaikka varsinaisen maatalouden merkitys on oleellisesti vähentynyt. Kaupungin ja maaseudun keskinäisen yhteyden tärkeys näkyy edelleen seutuyhteistyössä ja seudullisuudessa. Maakuntajaon ohella miellämme elinympäristömme seuduittain. Jokainen on kotoisin joltakin seudulta. Oma kotiseutu ja sen läheisyys ovat ihmisille tärkeitä.

Ruralia-instituutti tekee tärkeää työtä juuri maaseudun ja kaupunkien vuorovaikutuksen tutkimisessa ja kehittämisessä. Erityisen hyvin insti-

tuutti on onnistunut kokonaan uusien opetuskokonaisuuksien ideoimisessa ja rakentamisessa. Instituutilla ja koko Mikkelin yliopistokeskuksella on ollut merkittävä rooli kaupungin ja sitä ympäröivän maaseudun elämässä.

Ruralia-instituutti on myös vahva luomu-osaaja ja yrittäjyyden tukija. Instituutti on myös näiltä osin vahva maaseudun tukija. Elävä ja elinvoimainen maaseutu on kaikkien suomalaisten etu. Maaseudun elävöittäminen ei ole pois mistään. On vain hyvä, että vaikka taajamissa ja keskuksissa asuminen lisääntyy, maaseutukin säilyy elinvoimaisena ja houkuttelevana,

vaikka siellä vakinaisesti asuvan väestön määrä pieneneekin. Mikkelillä ei ole omaa yliopistoa. Tämä korostaa entisestään yliopistokeskuksen ja sen eri osien merkitystä. Mikkelin kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että yliopistokeskusten toiminta vakinaistetaan ja kaupunki on valmis tekemään työtä tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Mikkelin kaupungin puolesta haluan onnitella 20-vuotiaasta Ruralia-instituuttia ja kiittää sen henkilökuntaa uraauurtavasta, uutta luovasta ja kauaskatseisesta työstä.

Kimmo Mikander
Mikkelin kaupunginjohtaja

Esimerkillistä yhteistyötä

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin kaksi vuosikymmentä jatkunut toiminta on oiva esimerkki yliopiston ja alueiden välisestä tuloksekkaasta vuorovaikutuksesta. Tämä yhteistyö sopii hyvin myös esimerkiksi siitä, miten yliopisto parhaalla tavalla toteuttaa yhteiskunnallista palvelutehtäväänsä.

Seinäjoen kaupungin ja Ruralia-instituutin yhteistyö on ollut jatkuvaa ja monipuolista. Yhteistyösuhdetta voi kuvata myös positiivisella tavalla arkiseksi, mikä kertoo yhteistyökynnyksen mataluudesta ja yhteydenpidon helppoudesta. Tästä toimivasta yhteistyöstä voi ennen kaikkea kiittää Ruralia-instituutin johdon ja henkilöstön myönteistä yhteistyöasennetta sekä vahvaa

osaamista. Se on luonut pohjan yhteisten hankkeiden ja selvitysten suunnittelulle ja menestykselle toteuttamiselle.

Ruralia-instituutin perustehtävät ja tavoitteet ovat kestävällä pohjalla. Vaikka strategiaa aika ajoin tarkistetaan, on toiminnan perustana edelleen maaseudun elinkeinojen ja elinolosuhteiden tutkiminen ja uusien toimintamallien löytäminen. Seinäjoella ja Etelä-Pohjanmaalla tämä Ruralian perustehtävä liittyy olennaisesti koko maakunnan tulevaisuuteen. Maakuntamme myönteinen kehitys tarvitsee paitsi vahvaa kaupunkiveturia myös elävää ja tulevaisuuteen luotavaa maaseutua.

Helsingin yliopisto on yksi Seinäjoen yliopistokeskuksen

viidestä yhteistyöyliopistosta. Me Seinäjoella arvostamme suuresti Helsingin yliopiston aktiivista osallisuutta yliopistokeskuksemme kehittämisessä.

Haluan Seinäjoen kaupungin puolesta onnitella 20 vuotta täyttävää Helsingin yliopiston Ruralia-instituuttia ja toivottaa instituutille mitä parhainta jatkamista myös tulevaisuudessa.

Jorma Rasinmäki
Seinäjoen kaupunginjohtaja

RURALIA 1 | 2008

Ruralia on Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin lehti, joka ilmestyy kaksi kertaa vuodessa.

Julkaisija
Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti

Mikkelin yksikkö
Lönnrotinkatu 7
50100 Mikkeli
puh. 015 20 231

Seinäjoen yksikkö
Kampusranta 9
60320 Seinäjoki
puh. 06 4213 300

www.helsinki.fi/ruralia
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Päätoimittaja
Sami Kurki

Toimitusneuvosto
Pirjo Siiskonen
Sami Kurki

Anne Hytönen
Pasi Komulainen

ISSN
1796-4857 (Painettu)
1796-4865 (Verkkojulkaisu)

Tilausasiat
ruralia-tiedotus@helsinki.fi
tai 06 4213 322

Graafinen ilme
Mainoscraft Oy

Taitto
Jaana Huhtala ja
Anne Hytönen

Painopaikka
I-print Oy, Seinäjoki

Kannen kuva
Veikko Somerpuro

20 vuotta yliopistollista maaseudun kehittämistä

Teksti Pirjo Siiskonen | Kuva Anne Hytönen

Professori Pirjo Siiskonen on toiminut Mikkelin yksikön johtajana 1.1.1989 lähtien. Kirjoitus perustuu hänen historiakatsaukseensa Ruralian juhluvuoden julkaisussa ”Tieteestä tekoja”.

Helsingin yliopiston kansleri hyväksyi Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen johtosäännön 18. tammikuuta 1988. Toiminta alkoi Mikkelissä 1. maaliskuuta 1988 ja Seinäjoella 15. huhtikuuta 1988. Nyt Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus on Ruralia-instituutti ja se on toiminut 20 vuotta. Tänä aikana on koettu neljä erilaista organisoitumismallia ja nimenmuutos. Tehtävä on kuitenkin säilynyt koko ajan samana: se on maaseudun elinolojen ja elinkeinojen kehittäminen.

Miksi Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus perustettiin?

Kiinnostava kysymys on, mitä tarkoitusta varten Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskukset perustettiin ja mitä niiden toivottiin tekevän? Kyseessä oli uusi toimintakonsepti, missään muussa maamme yliopistossa ei vastaavaa laitosta ollut eikä mallia kopioitu muista maista.

Keskuksen perustamissuunnitelmassa todetaan: ”On tultu tilanteeseen, jossa maaseudun ongelmat eivät ole ratkaistavissa pelkästään perinteistä maa- ja metsätaloutta kehittämällä”. Toimintakonseptissa oli oleellista monitieteisyys ja työvälineiden riittävä

määrä. Työkaluiksi annettiin tutkimus, koulutus, kehittäminen sekä tietopalvelu. Myöhemmin työkalupakkiin on lisätty julkaisutuotanto ja yliopisto-opetus.

Vuodet 1988–1991 yhtenä keskuksena ja konsistorin alaisena erillislaitoksena

Keskukselle asetettiin johtokunta 1.5.1988 ja sen puheenjohtajaksi tuli professori Matti Keltikangas. Johtajiksi valittiin VTT Hannu Katajamäki Seinäjoelle ja VTL Pirjo Siiskonen Mikkeliin v. 1989 alusta.

Toiminnan painoaloiksi määriteltiin Mikkelissä kylien ja maaseudun kehittäminen, maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan kehittäminen ja metsätalous ja Seinäjoella hajautettu elintarviketuotanto, maaseutupolitiikka ja maaseudun uudet ammatit.

Projektiyö lähti vauhdilla käyntiin molemmissa keskuksissa. Alkuvuosina keskeisiä toimintamuotoja olivat kehittämishankkeet ja koulutus. Virikeluontoisilla seminaareilla oli keskeinen rooli. Ensimmäisiä toimintavuosia leimasi vahva innostus ja oman paikan hakeminen.

Hankkeet alkoivat rakentaa osaamisperustaa ja kiviä jalkaa keskuksen myöhemmälle toiminnalle. Mm. kylätoiminnasta ja kylien

kehittämisestä tuli kymmenessä vuodessa yksi keskuksen erityisosaamisaloista. Myös luomualan koulutus ja tutkimus sekä julkaisutuotanto alkoi kehittyä Mikkelissä ja elintarvikeala Seinäjoella. Molemmissa keskuksissa alkoi myös maaseutupoliittinen ohjelmatyö jo vuonna 1990. Tehtiin myös tutkimusta aloilta ja aiheista, joiden ennakoitiin sisältävän uuden yritystoiminnan kehittymismahdollisuuksia maaseudulla. Mikkelissä tutkimuskohteena olivat loma-asutus, kalavedet, luomumeijeri, elintarvikkeiden jatkojalostus sekä marjat, sienet ja pellava ja Seinäjoella mm. elintarvikkeet, turkistarhaus ja kyläavustajat.

Vuonna 1990 konsistori päätti, että maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan täydennyskoulutus siirretään tiedekunnasta Mikkeliin ja Seinäjoelle. Mikkeliin siirrettiin metsäalan, ympäristöalan ja luonnonmukaisen maatalouden akateeminen täydennyskoulutus ja Seinäjoelle agronomien täydennyskoulutus.

Kaksi itsenäistä yksikköä Täydennyskoulutus- ja kehittämiskeskukseksi 1992–1996

Vuoden 1992 alusta Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskukset organisoituivat kahdeksi erilliseksi, Helsingin yliopiston Täydennyskoulutus- ja kehittämiskeskukseen kuuluvaksi itsenäiseksi yksiköksi yhdessä Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen sekä Länsi-Uudenmaan, Kymenlaakson ja Vantaan täydennyskoulutuslaitoksen kanssa.

Yksilöt saivat omat johtokunnat vuoden 1992 alussa. Mikkelin yksikön johtokunnan puheenjohtajaksi tuli prof. Mauno Kosonen ja prof. Matti Keltikangas jatkoi Seinäjoen keskuksen johtokunnan puheenjohtajana. Seinäjoen yksi-

kön johtajaksi tuli HTT Esko A. Repo v. 1992 alusta.

Toiminnan nopea kasvu ja kehitys aiheutti tilaongelmia molemmilla paikkakunnilla. Mikkelissä uudet tilat valmistuivat vuoden 1992 lopussa ja Seinäjoella Kampus-talo vuoden 1994 loppuun.

Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskusten viisivuotiskautta 1992–1996 voi luonnehtia kasvun ja laajenemisen kaudeksi. Henkilöstömäärä kasvoi vuodesta toiseen, rahoitus lisääntyi, hankkeiden määrä kasvoi, koulutustilaisuuksien määrä ja kirjo kasvoi ja toiminnan maantieteellinen alue laajeni. Mikkelin yksikkö toteutti hankkeita Mikkelin, Kymen, Hämeen ja Uudenmaan lääneissä, Seinäjoki koko silloisen Vaasan läänin alueella ja Pohjois-Suomessa.

Tutkimustoiminta vahvistui, kun molempiin yksiköihin rekrytoitiin tohtorintutkinnon suorittaneita erikoistutkijoita ja tutkimusjohtajia.

Nk. Relander-rahoilla organisoitiin subventoitua akateemista täydennyskoulutusta sekä työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta akateemisille työttömille tai työttömyysuhan alaisille. Mikkelissä koulutuksen vahvuuksia olivat metsä- ja luomuala, mutta myös kylätoimijakoulutus ja rittäjäkursit. Seinäjoella alkoi Elintarvikealan PD-ohjelma.

Mikkelin yksikkö aloitti valtakunnallisten maaseutututkijatapaamisten järjestämisen vuonna 1992. Alkoi perinne, joka jatkuu elinvoimaisena edelleen v. 2008 Maaseudun uusi aika -yhdistyksen organisoimana.

Seinäjoen yksikkö aloitti aktiivisen tiedottamisen Uudistuva maaseutu -lehden muodossa v. 1992. Mikkelissä asiakaslehti Ekoyliopisto alkoi ilmestyä vuonna 2001.

Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi vuonna 1995. Osoittau-

tui, että keskusten toiminta oli oikeansuuntaisesti ennakkoinut maaseudun tulevaa kehitystä: maaseudun asuttuna pitämiseksi tarvittiin muitakin elinkeinoja ja toimeentulolähteitä kuin maatalouden raaka-ainetuotanto.

Samalla tapahtui oleellinen muutos keskusten rahoitusrakenteessa: oli mahdollista saada EU:n rakennerahastojen rahoitusta maaseudun kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Myös EU:n puiteohjelmärahoitus laajensi tutkimustoimintaa kansainvälisten kumppanuuksien suuntaan.

Keskusten toista organisoitumisvaihetta 1992–1996 voidaan toiminnan sisällöllisen ja alueellisen laajenemisen lisäksi luonnehtia sisäisen vahvistumisen vaiheeksi. Tänä aikana kehittyivät keskusten työvälineet, toimintatavat ja osaaminen.

Aikuiskoulutuskeskuksen toimintayksikköinä 1997–2003

Vuoden 1997 alusta Helsingin yliopistoon perustettiin Aikuiskoulutuskeskus ja Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskukset liitettiin osaksi sitä. Päätöksentekoon tuli uusia portaita.

Mikkelissä johtokunnan puheenjohtajana aloitti prof. Juha-Päivänen ja Seinäjoella prof. Eero Puolanne v. 1999. Seuraa- vana vuonna Esko A. Repo siirtyi eläkkeelle ja johtajaksi valittiin keskuksen tutkimusjohtaja, MMT Juha S. Niemelä.

Tunnustustakin alkoi tulla: Mikkelin keskus palkittiin luomukoulutuksesta, kun opetusministeriö valitsi korkealaatuisen aikuiskoulutuksen yliopistot vuosille 1999–2000.

2000-luvulle siirryttäessä alkoi uusi vaihe Mikkelin yksikössä. Aloitettiin yliopistollisen luomuo- peuksen tuottaminen yhteistyössä maatalous-metsätieteellisen ja eläinlääketieteellisen tiedekunnan kanssa. Luonnonmukaisen maa- ja elintarviketalouden sivuaineopinnot saivat nimen Eco Studies. Ohjelman kehittämistä ja pilotointia rahoitti Itä-Suomen lääninhallitus ja Euroopan unionin sosiaalirahasto.

Myös yliopistollisessa maaseutuo- petuksessa tunnistettiin valtakunnallinen aukko. Maaseutututkijoiden yhteistyö ja valtakunnallinen maaseutupolitiikan ohjelmatyö johti toimijoiden yhteiseen ymmärrykseen maaseutualan yliopistollisen opetuksen tarpeesta ja Rural Studies -opintojen suunnitteluun. Mikkelin yksiköstä tuli ohjelman koordinaattori.

Maaliskuussa 2001 Osuustointainstituutti liitettiin osaksi Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Mikkeliiä. Myös osuustoinnin yliopistollisten opintojen, Co-op Studies, suunnittelu alkoi. Näin Ekoyliopistokonseptin kaikki kolme tukijalkaa, ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys, oli saatu pystyyn.

Mikkelissä tutkittiin maaseudun naisia ja Seinäjoella miehiä. Lisäksi tutkittiin paikallista kumppanuutta, maaseutumaisemaa, viljelijäväestön hyvinvointia ja aloitettiin arviointitutkimus (Mikkeli). Mikkelii sai ensimmäisen professuurinsa, alana yhteiskuntatieteellinen maaseutututkimus. Seinäjoen keskuksessa vahvistui maaseutukulttuurin tutkimus ja kehittäminen sekä maaseudun palvelujärjestelmän uudistamiseen kohdistuva tutkimus- ja kehittämistyö.

Kehittämishanketoiminnassa päästiin uudenaiseen toimintamalliin, jossa kehittämistoiminta koottiin yhteistyöhön perustuviksi palveluyksiköiksi. Mikkelissä perustettiin Uusyrityskeskus Dynamo ry tukemaan uusien yritysten perustamista ja elintarvikealan yritysten tueksi Ekoneum ry sekä Viikkiin Food Centre yhteistyössä elintarviketeknologian laitoksen kanssa.

Seinäjoella vahvistui elintarvike-, puutuote-, hyvinvointi-, kulttuuri- ja luontoyrittäjyyden kehittämishankkeet. Seinäjoen kehittämishanketoiminnan aikaansaannoksia olivat mm. Ruokaa käsityönä -yhdistyksen, Arktiset Aromit ry:n sekä Foodwestin ja Seinäjoen elintarvikealan osaamiskeskuksen synty. Myös Epanet-verkosto syntyi yhteistyössä muiden yliopisto- ja korkeakoulutoimijoiden kanssa.

Kansainvälinen verkostoituminen eteni vahvasti molemmissa yksiköissä ja osallistuminen valtakunnalliseen ja alueelliseen ohjelmatyöhön jatkui ja vahvistui.

Keskusten kolmannelle vaiheelle oli ominaista voimakas kasvu, tutkimustoiminnan vahvistuminen, yliopisto-opetuksen alkaminen ja alueellinen vaikuttaminen. Aluevaikuttajaroolia edesauttoi EU:n rakennerahastojen rahoitus.

Uusi konsistorin alainen erillislaitos 1.1.2004 lähtien

Jo vuoden 2002 puolella päätettiin, että keskukset yhdistetään vuoden 2004 alusta. Yhteistä johtokuntaa lähti johtamaan prof. Eero Puolanne. Seinäjoen yksikön johtaja vaihtui ja johtajaksi tuli yksikön tutkimusjohtaja, FT Sami Kurki elokuun alusta 2004. Uusi keskus sai uuden nimen vuonna 2005, kun siitä konsistorin päätöksellä tuli Ruralia-instituutti. Uusi yhteinen asiakaslehti, Ruralia, alkoi ilmestyä v. 2006.

Samanaikaisesti aloittivat toimintansa yliopistokeskukset, Mikkelin yliopistokeskus, MUC ja Seinäjoen yliopistokeskus, UCS. Keskuksen yksiköt sijoituivat näiden ”sateenvarjon” alle.

Taas tapahtui muutoksia myös toimitiloissa. Seinäjoen yksikkö muutti Framille 1.1.2004. Mikkelissä muutettiin uusiin tiloihin kesällä 2006.

Uusi keskus osallistui tutkimuksensa ja toimintakonseptinsa kansainväliseen arviointiin vuosina 2004–2005. Kansainvälinen arviointipaneeli piti keskuksen vahvuutena mm. sitoutunutta ja ammattitaitoista henkilöstöä sekä toimintaa verkostoissa, kytkeytymistä ruohonjuuritason toimintaan ja monitieteisyyttä.

Vuoden 2006 aikana laadittiin uusi, emoyliopiston strategian mukainen tavoiteohjelma vuosille 2007–2009 ja päätettiin keskittää toiminta kolmelle osaamisalalle: 1. luomu, luonnonvarat ja elintarvikkeet, 2. maaseutu ja yhteiskunta sekä 3. rittäjyys ja osuustoiminta. Erityisesti pyritään emoyliopiston strategian mukaisesti tutkimustoiminnan

vahvistamiseen. Tutkimus tapahtuu professorien ja tutkimusjohtajien johdolla tutkimusryhmissä. Eniten tutkimusta tehdään maaseutuyrittäjyydestä, maaseutupolitiikasta sekä kestävästä ruokajärjestelmästä. Kaudella 2004–2006 saatiin tutkimusrahoitusta sekä EU:n puiteohjelmista että Suomen Akatemialta.

Täydennyskoulutuksen määrä on laskenut, vaikka nk. tohtori- ja maisterivalmennusohjelmat ovat olleet suosittuja. Yliopistollisen opetuksen kysyntä ja määrä on kuitenkin kasvussa. Verkko-opetuksesta on tullut merkittävä tuotantotapa keskuksen opetustoiminnassa ja mm. Co-op Network Studies -ohjelmassa kaikki opinnot ovat verkossa.

Uusi johtokunta asetettiin kaudelle 1.3.2007 – 31.12.2009. Johtokunnan puheenjohtajana aloitti dekaani Jukka Kola.

Erikoistunutta osaamista ja yhteiskunnallista vaikuttamista

Ruralia-instituutin 20 vuoden historiassa on havaittavissa tiettyjä osaamisjatkumia ja tietokeskittymiä, joihin yksiköt ovat erikoistuneet ja joiden osaamisen kautta ne ovat erityisesti hoitaneet yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tehtävänsä. Erikoistunutta osaamista on kertynyt mm. luonnonmukaisessa elintarviketaloudessa, yhteiskuntatieteellisessä maaseutututkimuksessa, ohjelmatyössä, maaseudun yritystoiminnassa sekä osuustoiminnassa.

Ruralia-instituutin erityispiirteinä voidaan pitää kiinnostusta vaihtoehdoista lähestymistapoihin, monitieteisyyttä, teorian ja käytännön yhdistämistä, verkostoitunutta toimintatapaa ja ongelmalähtöisyyttä.

Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskukset saivat perustettaessa selkeän yhteiskunnallisen vuorovaikutustehtävän: maaseudun elinolojen ja elinkeinojen kehittäminen. Yhteiskunnallisesta vuorovaikutuksesta on Ruralian 20 toimintavuoden aikana tullut yhteiskunnallista vaikuttamista. ■

Rural Studies -verkoston tulevaisuuden haasteina kansainvälistyminen ja tutkijakoulutus

Teksti Sanna Ovaska Kuva Walter Röbbelen

Oulun yliopiston maaseutututkimuksen tutkimusprofessori **Toivo Muilu** on ollut Rural Studies -verkostossa mukana sen perustamisesta lähtien eli vuodesta 2002. Kuudessa vuodessa Rural Studies on vahvistunut kymmenen yliopiston väliseksi verkostoksi, jossa opiskelijoita on noin 170 ja opintojen laajuus on noin sata opintopistettä.

Tärkeiksi Rural Studiesin tulevaisuuden kehittämissuunniksi Muilu nostaa oman tutkijakoulun, kansainvälistymisen sekä laajemman verkostoitumisen, joita jo pohditaankin verkoston toimijoiden keskuudessa. Rural Studies -tutkijakoulu olisi väylä tarjota verkoston asiantuntemusta myös jatko-opiskelijoille entistä systemaattisemmin. Kansainvälisen opiskelijavaihdon kehittäminen tarjoaa myös työskarkaa. Olemassa olevien verkostojen hyödyntäminen ja uusien luominen on yliopistomaailman muutosten tuulissa entistä tärkeämpää.

Rural Studiesin syntyprosessi on Muilun mielestä malliesimerkki bottom up -periaatteesta.

– Jos peilataan sitä tämänpäivän yliopistomaailman kasvaviin verkostoitumis- ja yhdistymisvaatimuksiin, niin niissä suunta on päinvastainen, eli toimintaa rakennetaan ylätasoon hallinnollisilla päätöksillä. Me olemme toteuttaneet yliopistoyhteistyötä ja monitieteisyyttä jo ennen näitä vaatimuksia omista lähtökoh-

distamme. Rural Studies syntyi yhteisestä aloitteesta, innostuksesta ja laajemmin tunnustetusta tarpeesta. Motivoituneet toimijat ovat verkoston vahvuus myös tulevaisuudessa, Muilu sanoo.

Verkoston vahvuudet käyttöön

Rural Studies -verkoston tarjoama opetus on vuosien kuluessa hionutunut laadukkaaksi ja monipuoli-

Maaseutututkijoiden yhtenä tehtävänä on saada maaseudun ääni kuulumaan siellä, missä päätöksiä tehdään, toteaa tutkimusprofessori Toivo Muilu, yhteistyökumppani Oulun yliopistosta.

Rural Studies on vuonna 2002 perustettu yliopistoverkosto, joka tarjoaa opiskelijoille maaseutualan monitieteistä yliopisto-opetusta, tuottaa tieteidenvälisesti alan maisteriopinnot sekä kehittää opetusta ja tutkimusta. Verkoston kuuluu kymmenen yliopistoa: Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Lapin, Oulun, Tampereen, Turun ja Vaasan yliopistot sekä Åbo Akademi. Rural Studies -verkoston koordinoitavastuu on Ruralia-instituutin Mikkelin yksiköllä. Koordinointiryhmään kuuluvat tutkimusjohtaja Torsti Hyryläinen, ohjelmakoordinaattori Eeva Uusitalo ja opintosuunnittelija Sanna Ovaska. Lisätietoja: www.ruralstudies.fi

seksi kokonaisuudeksi, josta voi Muilun mukaan olla yllpeä. Myös opiskelijapalaute on ollut varsin myönteistä.

Verkotorakenteen ja opetuksen vakiinnuttua vaarana voisi olla pioneerivaiheen innostuksen jälkeinen rutinoituminen. Tähän ei Muilun mukaan kuitenkaan ole varaa, vaan Rural Studiesilla on edessään monta haastetta, joihin tarttua: katseet tulee suunnata entistä tiukemmin tutkimukseen sekä yhteistyön vahvistamiseen niin kotimaisilla kuin kansainvälisilläkin kentillä.

– Laajojen tutkimushankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa ei ehkä ole vielä riittävästi hyödynnetty olemassa olevia verkostoyhteyksiä. Myös Rural Studies -jatko-opintojen ja tutkijakoulutuksen edistämiseksi tehdään tulevaisuudessa entistä enemmän töitä.

Muilu nostaa esiin yhteistyön lisäämisen, ei vain Rural Studies -opettajien ja nykyisten opiskelijoiden, vaan myös Rural Studies -alumniväen suuntaan. Rural Studies -opiskelijoista on valmistunut noin neljäkymmentä maaseutuun erikoistunutta maisteria, joista monet ovat työllistyneet maaseutukysymysten pariin esimerkiksi ministeriöihin, alueellisiin organisaatioihin ja toimintaryhmiin.

Muilun mukaan Rural Studiesin tulee jatkossakin fokusoida maaseutukysymyksiin, mutta hakea samalla vahvempaa horisontaalista yhteistyötä esimer-

kiksi kaupunki- tai ympäristötutkimuksen ja opetuksen verkostoista. Yhteistyö laimentaisi myös opiskelijapohjaa, joka ikäluokkien pienenytessä supistuu.

Tilausta myös tulevaisuudessa

Tulevaisuudessa Muilu näkisi mielellään Rural Studies -verkoston rahoituspohjan vakiintumisen. Päätäjätasolla tuntuu kuitenkin olevan verkostoja kohtaan epäluuloa, jota ansiokkaallakaan kenttätöyllä ei ole saatu kokonaan hälvennettyä.

– Verkostoitumiseen kohdistettujen vaateiden ja myönnettyjen resurssien välillä on ristiriita. Rural Studies edustaa sellaista yhteistyötä, jota ylhäältäpäin toivotaan, mutta nykyiset rahoitusjärjestelmät eivät näytä tunnustavan sitä. Toiminnan pyörittäminen hankerahoituksella asettaa omat haasteensa, pohtii Muilu.

Muilu lausuu kiitokset ja nostaa hattua tehdystä työstä koordinaatioyksikölle, johtokunnalle, opettajille ja sidosryhmille. Verkoston ylläpitäminen ja kehittäminen on vaatinut ns. talkoohenkeä, ja työtä on tehty pitkälti omien toimien ohessa. Tuloksena Rural Studies on häneen mukaansa osoittanut paikansa vakiintuneena ohjelmana ja näyttänyt monitieteisen maaseutuopetuksen ja -tutkimuksen tarpeen yhteiskunnassa myös tulevaisuudessa. ■

Kyläläiset aktivoituivat kyläkoulutuksessa

– Kylätoimintakoulutushanke oli yksi parhaista hankkeista Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksessa Seinäjoella, Petri Kahila sanoo.

Koulutushanke alkoi maakunnallisena, mutta levisi pian ympäri maata.

– Se oli laaja hanke, jonka puitteissa kansalaisopistotkin saatiin ensimmäistä kertaa osallistumaan konkreettisesti kylätoimintaan, Kahila muistaa.

Ihan ensimmäisenä Kahila kuitenkin perehtyi Myrkyn kylän kehittämishankkeeseen vuonna 1989. Siinä tiedusteltiin kyläläisiltä, miten he haluaisivat kehittää omaa aluettaan.

– Koulutusta järjestettiin laaja-alaisesti kielipinnoista kehittämistaitoihin, Kahila kertoo.

Myrkyn kylän kehittämishankkeesta saadut hyvät kokemukset olivat osaltaan pohjana kylätoimintakoulutushankkeen käynnistämisessä. Hankkeen ideoinnissa ja käynnistämisessä oli Eteläpohjalaiset kylät ry:n puheenjohtajalla Juha Pohjosella keskeinen asema.

Kylähankkeen myötä Myrkyn kylä aktivoitui ja tämän hankkeen tulokset kantavat kylässä edelleen. Kylällä on muun muassa oma yhdistys, joka järjestää toimintaa ja ylläpitää kotisivuja.

ToimintaryhmätyöhivuttautuikylätoimintaanSuomenliittyttäväEU:hun. Toimintaryhmienavullasaatiinrahoitustajapäästiinkonkreettisestikäsiksi kylätoimintaan.

– Toimintaryhmätoli ensimmäinen todellinen instrumentti, joka mahdollisti kylien kehittämisen, Kahila muistuttaa.

Kahilan mukaan kylätoiminta nähtiin kunnissa alussa puuhasteluna.

– Nykyään kylätoiminta on muuttunut ammattimaiseksi ja se on oiva tapa kehittää maaseutua. Nyt tiedetään miten kylä lähdetään kehittämään.

Kunnat suhtautuvatkin kylähankkeisiin positiivisesti. Jos kylähankkeissa toiminta kohdistui aiemmin yksittäiseen kohteeseen, esimerkiksi kylätalon peruskorjaukseen, nykyään kehittämisellä pitää olla yhteys elinkeinotoimintoihin laajemmin.

– Nyt halutaan isoja hankkeita, jotka ovat kytköksissä alueen kehittämiseen. Se on haaste, mutta samalla oikea kehityssuunta, Kahila toteaa. ■

Petri Kahilan mukaan Ruralia-instituutti on toiminut johdonmukaisesti keskittäessään resursseja muualle. Kahila työskentelee tätä nykyä Tukholmassa, Nordregiossa.

Teksti Pasi Komulainen

Tutkimusjohtaja **Torsti Hyryläinen**

Kylien kehittäminen ennen ja nyt

Kylätoiminta alkoi viritä Suomessa 1970-luvulla. Parissakymmenessä vuodessa se kattoi koko Suomen. Nykyisin paikallisia kyläyhdistyksiä on lähes 4000. Alussa kylien kehittäminen oli hyvin paikallista ja pienimuotoista omatoimisuutta. Ihmiset toimivat oman läheisen elinympäristön kohentamiseksi, korjailtiin yhdessä kylätaltoa ja tehtiin laitureita. Toisilla oli isompia,

toisilla pienempiä haasteita. Yhtä kaikki se oli ja on edelleen tärkeätä tekemistä, jolla on merkitystä.

Omatoiminen osaaminen kuitenkin kasvoi koko ajan. Kylien kehittämisen kannalta merkittävä muutos tuli Suomen EU-jäsenyyden myötä. Paikallinen tekeminen alkoi kutoutoutua yhtä kylää laajempiin verkostoihin, ja vuonna 1996 alkoi Suomessa toimintaryh-

mätyö. Sen myötä maaseudun kehittämisen silmukakoko jäsenyi seudulliseksi. Hanketoiminta alkoi yleistyä kylissä ja niiden myötä myös mittakaava suureni.

Aiemmin haasteet olivat oman kylän mittaisia, 1990-luvulla hanketoiminta ja laajeneva yhteistyö toi uudet haasteet tekemiselle. Kylätoimikuntien ja muiden paikallisten yhdistysten suhde julkiseen

rahoitukseen muuttui. Entinen, muutaman tuhannen markan kunta-avustus vaihtui muutaman tuhannen, jopa kymmenentuhannen euron Leader-hankkeeksi.

Viimeiset vuosikymmenet maaseudun keskeiset kehittämissä haasteet ovat pääpiirtein pysyneet samoina: uusia asukkaita ja uutta elinkeinotoimintaa tarvitaan maaseudulla hyvän elämän luomiseen.

Nyt näköpiirissä on kuitenkin tulevaisuudenkuvia, joista voi avautua uusia mahdollisuuksia. Maaseudun vahvuudet, kuten tila, luonto ja omatoimiset ihmiset voivat nousta suurempaan arvoon kuin viime vuosikymmeninä on osattu nähdä. Paikallisesti toimiva maaseutu kietoutuu osaksi Suomen hyvinvointia ja globaalia kilpailukykyä. ■

Torsti Hyryläinen

■ erikoistutkijaksi Ruralia-instituuttiin 1.8.1996

■ tutkimusjohtaja 1.8.2001 alkaen

■ yhteiskuntatieteellisen maaseutututkimuksen professorin viran hoito valtiotieteellisessä tiedekunnassa (sosiaalipsykologian laitos) 1.8.2004–30.6.2005

■ Rural Studies -yliopistoverkoston verkostojohtaja v. 2002 lähtien

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän pääsihteeri, maaseutuneuvos Eero Uusitalo on läheltä seurannut Ruralia-instituutin koko historian vaiheita, mm. johtokunnan jäsenen roolissa.

seutututkijoiden kentästä aktiivisuutta. Suomi tarvitsee lähettiläitä Euroopan suuntaan ja ne joilla on asiantuntemusta, ovat siinä tehtävässä parhaita. Suomalaisella maaseutupolitiikalla on kysyntää. Me olemme nyt vaikuttavia ja meidän on vaikutettava, Uusitalo painottaa.

Tulevaisuus haasteellinen

Eero Uusitalon mielestä tuntuu joskus siltä, että kun taloudellisesti olosuhteet tiukkenevat, julkista rahaa supistetaan määrätietoisesti ja työvoimaa tarvitaan yksityiselle puolelle julkisen kustannuksella, niin pienten tutkimusyksiköiden tilanne huononee.

– Mutta jos painotetaan sitä, että Suomi on Irlannin kanssa Euroopan Unionin maaseutumaisin maa, niin täällä pitäisi olla myös osaamista näissä kysymyksissä. Silloin kyllä tarvitaan Ruralia-instituutin kaltaisia yksiköitä, se on päivänselvä asia. Se voi merkitä sitä, että rahoitusrakenne jonkin verran muuttuu ja sen suhteen pitää myös instituutissa olla herkkänä. Mielestäni julkisen vallan täytyisi myös kantaa vastuuta tällaisista pienistä laitoksista, ettei niitä suurten yksiköiden muodostamisen yhteydessä syleillä kuoliaaksi, Uusitalo korostaa. ■

– Toinen asia on se, että maaseutupolitiikka on kansainvälistä ja siinä suhteessa tutkijat voivat arviointiryhmissä ja politiikan suunnitteluryhmissä vaikuttaa paljonkin. Se vaatii tietysti viitseliäisyyttä, koska se menee usein normaali-toiminnan ohi, mutta toivon maa-

Ohjelmatyö monipuolistaa maaseutua

Teksti ja kuva Pasi Komulainen

– Oivalsin heti alussa, että maaseutu tarvitsee pitkäjänteistä ohjelmallista suuntautumista, sanoo professori Hannu Katajamäki.

Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen johtajaksi vuonna 1989 tulleen Katajamäen aikana yksikkö meni vahvasti mukaan seudullisiin ja valtakunnallisiin ohjelmiin.

– Emme voineet olla yksin, vaan meidän piti toimia kompassina hankkeissa.

Seinäjoella alkoi muun muassa Vaasan läänin maaseutupoliittinen ohjelma, Uusi maaseutu. Se oli Katajamäen mukaan ensimmäinen merkittävä hanke, jossa vakavasti pohdittiin, mitä projekteja voidaan yhdessä viedä läpi.

– Palveluiden uudelleenorganisointi oli yksi merkittävä kokonaisuus. Myös elintarvikkeiden

jatkojalostus ja maaseudun hallintojärjestelmät olivat tärkeitä teemoja, hän kertoo.

Katajamäki pitää edelleen näitä teemoja perusteltuina, sillä ne olivat tuolloin aikaansa sopivia.

– Ohjelmatyöllä luotiin ja luodaan edelleen ajatuksellista hahmoa, jonka pohjalta voidaan tehdä hankkeita ja tutkimuksia.

Professori haluaa nostaa esiin Seinäjoen yliopistokeskuksen nykyisen tutkimusjohtajan Juha Alarinnan.

– Hänellä oli tärkeä rooli nykyisen Ruralia-instituutin muotoutumisessa.

Laitos on maaseutua varten

Katajamäen mukaan asiantuntijalaitoksen haasteena on oivaltaa,

mikä on oikein maaseudun näkökulmasta.

– Laitos on maaseutua varten eikä päinvastoin. Kun tämän muistaa, niin ollaan jo pitkällä.

Ruralia-instituutin pitää professorin mukaan esiintyä vahvasti maaseudun osajana, jotta saadaan luotua yhteiskunnallista vuorovaikusta.

Katajamäki muistaa, kuinka vaikuttavaa mediassa esiintyminen on.

– Heti kun olin esillä julkisuudessa, niin sain yhteydenottoja eri tahoilta. Näiden kontaktien pohjalta virisi uusia hankkeita ja sain kutsuja eri toimielimiin.

Ruralian tulevaisuuden professori näkee valoisana.

– Tutkimustoiminta on nähty tarpeelliseksi. Pitää vain muistaa olla etulinjassa, Katajamäki toteaa. ■

Tutkimus tarvitsee maaseutunäkökulmaa

Valtakunnallisen maaseutupolitiikan tekijänä maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän pääsihteeri, maaseutuneuvos Eero Uusitalo arvioi, että Ruralia-instituuttia ja sen kaltaisia pieniä maaseudun kehittäjäorganisaatioita tarvitaan.

Suomeen syntyi 1980–90-lukujen taitteessa maaseutututkimuslaitosten verkosto. Se oli osa maaseutupolitiikkaa, sen ensimmäisiä isoja linjauksia. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä oli aluksi myötävaikuttamassa laitosten syntyä ja myöhemmässä vaiheessa pienenä osarahjoittajana niiden toiminnassa.

– Koen äärettömän tärkeänä,

että yliopistojen ja korkeakoulujen kolmannesta tehtävästä pidetään huolta. Siinä tarvitaan henkilöitä, joilla on tutkimuskokemusta. Maaseutututkimusta täytyy lisätä. On ollut tietysti maantieteilijöiden, sosiologien, historiantutkijoiden ja kansantieteilijöiden tutkimuksia iät ja ajat, mutta maaseutunäkökulmaa varten tarvitaan maaseutututkijoita ja maaseutututkimuslaitoksia. Siinä mielessä on erinomainen asia, että Ruralia-instituutti on olemassa, Eero Uusitalo toteaa.

EU-rahoituksen päättymistä ei Uusitalon mielestä pidä pelätä eikä liioitellusti ennakoita, vaan hyödyntää rahoitusta niin paljon

kuin mahdollista.

– Sitten yritetään politikoida siihen suuntaan, että kansallista rahoitusta jatkossa löytyisi maaseudun kehittämiseen. Oletan, että paikallinen ja alueellinen rahoitus tulevaisuudessa vahvistuu Ruralia-instituutinkin rahoituskonseptissa.

Suomalaisella maaseutupolitiikalla on kysyntää

Ruralia-instituutin haasteena tulevaisuudessa on Eero Uusitalon mielestä kaksi laajaa tehtäväkenttää.

– Tutkijat ja kehittäjät voivat tuoda esille maaseudun yhteiskunnallista merkitystä. Ei maaseutu ole sitä, mihin me ollaan totuttu, vaan se muuttuu muun yhteiskunnan myötä koko ajan ja sen modernin yhteiskunnallisen vastuun ja tehtäväkentän esille saaminen vaatii tutkijoita. Siihen toivon syvällistä paneutumista.

– Toinen asia on se, että maaseutupolitiikka on kansainvälistä ja siinä suhteessa tutkijat voivat arviointiryhmissä ja politiikan suunnitteluryhmissä vaikuttaa paljonkin. Se vaatii tietysti viitseliäisyyttä, koska se menee usein normaali-toiminnan ohi, mutta toivon maa-

Makes-luokassa. Hannu Katajamäki ei innostunut Makes-lyhenteestä johtaessaan Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskusta vuosina 1989–1990. Nimilyhenne on kuitenkin jätetty muistoksi luokahuoneen ovelle Framiin. Katajamäki toimii professorina Vaasan yliopistossa ja on Rural Studies -verkoston johtokunnan puheenjohtaja.

Johtaja Esko A. Repo ajoi kulttuurin maaseudun yrityksiin

– Keskeinen ajatukseni oli hyödyntää kulttuuria yritystoiminnassa, sanoo Esko A. Repo.

Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen Seinäjoen yksikön toistaiseksi pitkäaikaisin johtaja Repo toi kulttuuriajattelun mukaan yksikköön aloittaessaan siellä vuonna 1992. Kulttuurin vaaliminen oli Revon mielialihe. Hän tähtäsi muun muassa siihen, että maaseudulle nousevissa rakennuksissa hyödynnettäisiin perinteistä rakentamista ja että käsityöammatteja arvostettaisiin.

Kulttuuriyrittäjyys sai Revon mukaan vastakaikua pienyrittäjissä.

– Kulttuurin hyödyntäminen taloudellisessa mielessä kiinnosti pohjalaisia ja pidin tästä teemasta luentoja.

Käsitteenä kulttuuri tarkoitti Revon mukaan alun perin maanviljelyä. Nykyisin kyläympäristö ja pelto ovat vahvasti mukana kulttuuri-nimikkeen sisällä.

– Etelä-Pohjanmaalla etenkin peltolakeuksien säilyttäminen liitetään kulttuuriin, Repo kertoo.

Makesissa toimiessaan hän törmäsi usein tilanteeseen, jossa arvostettiin vanhaa, mutta silti tuhottiin kohteita tehokkuuden nimissä.

– Olihan se ristiriitaista, mutta tilanne on nykyisin parempi. Perinteitä arvostetaan enemmän.

Euroopan Unioniin liittyminen on ollut Revon mukaan tekijä, joka vaikutti positiivisesti kulttuurin vaalimiseen.

– EU toi erityispiirteemme esille. Kulttuuriyrittäjyys on nyt meidän

Perinteen vaalija. Seinäjoen seurahuone on Esko A. Revon mielestä keskustan hienoimpia kohteita, joka pitäisi myös palkita.

vahvuus. Sitä tullaan katsomaan ympäri maailmaa.

”Kylliä olisi pitänyt mennä”

Vuonna 2000 yksikön johtajan tehtävästä eläkkeelle jäänyt Repo on

ehtinyt olla monessa mukana. Aikaa Ruraliassa hän pitää kuitenkin työelämänsä kohokohtana.

– Siellä politiikka ei ollut sotke-massa kuvioita.

Jos Repo voisi nyt vaikuttaa vuosiansa yksikön johtajana, niin

kyliin hän olisi jalkautunut enemmän.

– En mennyt niihin riittävästi. Nyt ottaisin konkreettisesti joitain kyliä ja tutkisin niiden kulttuuria.

– Maaseutukulttuuri on kylä-kulttuuria, hän jatkaa.

Kylliä liittyy myös toinen seikka, joka on jäänyt harmittamaan.

– Minun piti tehdä suomalaisen kylätutkimus, mutta EU:n tulo sotki kuvioita.

Ruraliassa Repo keskittyisi jatkossa puualan yrittäjyyteen, jossa uusilla menetelmillä rakennettaisiin vanhaa.

– Myös käsityöperinnettä voisi elvyttää. Siitä pitäisi tehdä kokonaisselvitys, jonka pohjalta olisi hyvä mennä eteenpäin, Repo vihjaisee. ■

Yrittäjyys: Ruralia edistää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja

Ruralia-instituutin toimintaa on sen perustamisesta lähtien leimannut vahvasti maaseudun elinkeinojen edistäminen. Tätä perustehtävää toteutettiin silloisessa Seinäjoen Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksessa (Makes) etenkin tukemalla yrittäjiä heidän alkutai-paleellaan.

– Koulutusta, konsultointia ja ylipäättään asiantuntijapalveluiden tarjoamista. Se oli meidän roolimme, muistaa nykyisen Ruralia-instituutin kehittämisspäällikkö Pauli Valkosalo, joka aloitti uransa yksikössä vuonna 1993.

Etenkin toiminnan alkuvuosina koettiin kokonaisvaltainen pienyrittäjyyden tukeminen tärkeäksi.

– Se oli oikea valinta, sillä yrittäjät ja yrittäjiksi aikovat tarvitsivat apua moninaisiin yrityksensä ongelmiin. Monet olivat aloittaneet yrittäjinä ilman mitään alan koulutusta, joten heillä oli kovin vähän tietoa siitä, miten yritystä pyöritetään, Valkosalo kertoo.

Ensimmäinen mittavin Makesin koordinoima yrittäjyyden kehittämishanke oli vuosina 1991–1993 toteutettu silloisen Vaasan läänin alueen kattanut elintarvikealan kehittämishanke. Siihen osallistui kaikkiaan 120 yrittäjää ja yrittäjäksi aikovaa.

Alussa koulutukseen ja käytännön kehittämiseen painottunut toiminta sai kaverikseen tutkimuksen. Käytännönläheinen yrittäjäkansa ei kuitenkaan vierastanut osallistua tutkimuksiin, joissa tietoa sovellettiin heidän yrityksiinsä.

Myös tuotekehitystä tehtiin alkuvuosina, mutta tätä puolta vähennettiin etenkin elintarvikealalla, kun Foodwest Oy perustettiin.

– Keskityimme maaseudun yritysten liiketoiminnan kehittämiseen ja tällä tiellä olemme edelleen, Valkosalo sanoo.

Tuttua touhua. Pauli Valkosalo on perehtynyt maaseudun yrittäjyyteen jo 15 vuoden ajan Ruralia-instituutissa.

Palvelualan yrityksille tukea

Elintarvikealan lisäksi maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus on ollut uranuurtaja palveluyrittäjyydessä, johon yksikkö tarjosi muun muassa koulutusta ja yritystoiminnan kehittämistä. Yksityisten palvelutarjoajien määrä on viime vuosina kasvanut hurjasti, joten edelleen tällä alueella riittää töitä.

Toiminnan tuloksena myös luontoyrittäjyys ja puuala ovat nostaneet päätään. Yksikkö keräsi toimijoita yhteen puupuolella, ja tuloksena syntyi Wincent-nimellä

tunnettu puualan osaajien keskitymä Etelä-Pohjanmaalle.

– Siinä meidän roolinamme on etenkin puutuotealan liiketoiminnan kehittäminen.

Tiede ja käytäntö kohtaavat

Valkosalo pitää Ruralian roolia yrityskentällä onnistuneena. Toki toiminnan hiomista aina löytyy ja pitää tehdä.

– Jatkossa täytyy pohtia entistä tarkemmin, kohdistammeko voimavaroja yrityskohtaiseen toimintaan vai olemmeko mukana laajemmissa hankkeissa, joissa korostuu vahvemmin tutkimuksen rooli.

– Toisaalta nämä eivät ole toisiaan poissulkevia, joten molempia voidaan viedä eteenpäin. Yhtenä isona haasteena yrityskentällä Valkosalo näkee tieteen ja käytännön yhdistämisen. Pohjalaiset ovat tunnetusti yrittäjäkansaa ja heitä kiinnostaa etenkin konkreettinen tekeminen.

– Emme voi nousta liian abstraktille tasolle, vaan kehittämistoimien pitää olla ymmärrettäviä yrittäjien kannalta, Valkosalo tähdentää.

Ja työsarkaa maaseudun yrittäjyydessä löytyy jatkossakin. Esimerkiksi maatalousyrityksien koko kasvaa kaiken aikaa, mikä tuo alan yrittäjille uusia tiedon ja osaamisen tarpeita.

– Meidän pitää aistia ja huomata nämä tarpeet, syntyväinen eteläpohjalainen toteaa. ■

Elintarvikeyrittäjyyden määrätietoista kehittämistä

Yhteyshenkilöinä Ekoneumin palvelutarjonnassa ovat Ruralia-instituutin Mikkelin yksikössä työskentelevät toiminnanjohtaja Sari Mäkinen-Hankamäki ja projektiassistentti Riina Tuominen.

Etelä-Savon elintarvikealan kehittämishanke vuosille 2008–2013, Erinomaista ekomaakunnasta, tehtiin Ekoneumin aloitteesta yhteistyössä seutukuntien elintarvikeosaajien ja -toimijoiden kanssa.

Etelä-Savossa elintarvikeketjun työllistävä vaikutus on merkittävä. Vuonna 2004 elintarvikealoisuuden tuotannon jalostusarvo oli 29,5 miljoonaa euroa eli 5,3 % Etelä-Savon koko teollisen tuotannon jalostusarvosta. Tällä hetkellä maakunnassa toimii 114 elintarviketta

jalostavaa yritystä.

Etelä-Savo on vahva matkailun ja vapaa-ajan asumisen maakunta. Eteläsavolainen ruoka ja elintarvikkeet ovat osa alueen imagoa ja ne luovat matkailuelämyksiä. Maakunnalla onkin mahdollisuudet kehittää kestävästä tuotantotavoista tärkein kilpailuvalttinsa. Tämä edellyttää kuitenkin edistyksestä tuotantotekniikkaa, ylivertaisia tuotteita ja ennen kaikkea vahvaa

verkostoitumista ja kumppanuutta ketjun joka vaiheessa. Luomuruoan suosion vahvistuminen sekä kansallisesti että kansainvälisesti luo uusia markkinoita.

Maakunnan yliopistoyksiköt, ammattikorkeakoulu ja muut tutkimus- ja kehittäjäorganisaatiot ovat kansainvälisesti hyvin verkostoituneita. Tämä mahdollistaa alan osaamisen vaihdon ja kansainväliset yhteistyöhankkeet.

- Jäsenorganisaatiot Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti, Mikkelin ammattikorkeakoulu ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT:n Mikkelin yksikkö.
- avustaa monipuolisesti elintarvikeyrityksiä toimintansa kehittämisessä
- tutkimus- ja kehittämishankkeita yhteistyössä yritysten, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja muiden kehittämisorganisaatioiden kanssa
- lähtökohtina luonnonmukaiset tuotantomenetelmät sekä laatu- ja ympäristökysymykset
- vahvuutena koko elintarvikeketjun tuntemus ja käytännönläheinen ongelmanratkaisutaito
- erikoisosaamista ekologisesta elintarviketuotannosta, Venäjän elintarvikealan toimintaympäristöstä, mausteyrttituotannosta sekä vihannesten ja marjojen tuotantotekniikasta sekä tuotekehityksessä.

Seinäjoen yksikön henkilömäärä on lähes kolmekymmentä. Kuvassa yksikön henkilökuntaa 1.4.2008.

Mikkelin yksikön henkilömäärä on kasvanut alle kymmenestä lähes kuuteenkymmeneen. Kuvassa yksikön henkilökuntaa 11.4.2008.

Pitkän linjan puurtajat

Kamreeri **Hanna-Riitta Karttunen** aloitti silloisessa Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus Mikkeliissä 9.5.1988, johtaja **Pirjo Siiskonen** puolestaan tuli taloon 1.1.1989. Molemmat ovat siis olleet talossa lähestulkoon sen perustamisesta lähtien.

Hanna-Riitta aloitti osasto-sihteerinä ja työhön kuuluivat kaikki taloushallinto- ja toimistotyöt sekä johdon sihteerin tehtävät ja puhelinvaihteen hoitaminen. Vuonna 1989 yksikköön rekrytoitiin kurssisihteeriksi **Sirpa Nupponen** ja vuonna 1990 toimistosihteeriksi **Tiina Parkkinen** puhelinvaihteeseen. Johdon sihteerin työt siirtyivät elokuussa 1999 **Sirpa Piskoselle** hänen tultuaan taloon. Hanna-Riitan nykyinen, vuodesta 1999 hoitama kamreerin virka pitää sisällään yksikön talous- ja henkilöstöhallintotehtävät.

Hanna-Riitta ja Pirjo ovat siis pitkän linjan työpari ja nähneet yhdessä yksikön historian monet kuviot. Keskinäinen yhteistyö on sujunut mallikkaasti, vaikka yhteiseen aikaan on mahtunut paljon muutoksia. – Yhteistyötä on tehty kaikkien talossa 20

vuoden aikana olleiden, lähes 320 työntekijän kanssa, toteavat molemmat.

Vuosien mittaan on koettu myös monet muutot ja rakennusprojektit. – Minä aloitin ”Mörskässä”, kertoo Hanna-Riitta. Mörskäksi kutsutaan Tietokorttelin vanhaa puurakennusta, jossa Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus aloitti toimintansa. – Ensimmäinen työhuoneeni oli puolestaan tiilitalon suuri huone, muistelee Pirjo. Huoneeseen muutti sittemmin informaattikko **Hilkka Aro** ja yksikön kirjasto. Muutto uusiin, yhteisiin tiloihin vuonna 2006 oli molempien mielestä tervetullut muutos.

Kahdenkymmenen vuoden aikana on tapahtunut paljon. Instituutin toimintaperiaate on edelleen sama kuin alkuvuosina, mutta toiminnan painotukset, toimintaympäristö ja rahoituslähteet ovat muuttuneet matkan varrella. – Suurin muutos toimintaympäristössä tähän asti on koettu EU:n myötä, painottaa Pirjo.

– Entäs tietotekniikka sitten? naurahtaa Hanna-Riitta. Jokai-

Yhteistyötä jo yhdeksäntoista vuotta. Johtaja Pirjo Siiskonen ja kamreeri Hanna-Riitta Karttunen ovat vuosien saatossa oppineet tuntemaan toisensa.

nen taloon alkuvuosina tullut muistaa varmasti MACin ”kottaraispönttö”, jotka silloin tutkijan nimikkeellä toiminut, nykyinen tietotekniikkapäällikkö **Rauno Terho** asensi henkilökunnan käyttöön. Tietotekniikan huima kehitys, Internet ja sähköposti ovat monelle nykyisin itsestäänselvyys, mutta aikoinaan nekin ovat muuttaneet työskentelymenetelmiä paljon.

Vaikka projektityön luonteen kuuluu mm. henkilöstön edelleen valmiita myös uusiin haasteisiin. – Tässä työyhteisössä ei ole päässyt ainakaan ikävystymään, toteavat Hanna-Riitta ja Pirjo yhdestä suusta. ■

tilanne on erilainen kuin monessa muussa valtion virastossa tai yliopistossa. – Henkilökunnan ikärakennekaan ei ole vuosien saatossa paljon muuttunut – eläkkeelle yksiköstä on lähtenyt vasta kaksi henkilöä, toteaa Hanna-Riitta.

Jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä on hyvätkin puolensa. Sekä Hanna-Riitta että Pirjo tuntevat olevansa edelleen valmiita myös uusiin haasteisiin. – Tässä työyhteisössä ei ole päässyt ainakaan ikävystymään, toteavat Hanna-Riitta ja Pirjo yhdestä suusta. ■

Tästä lähdettiin: Mikkelin yksikön henkilökunta vuonna 1989. Vasemmalla takarivissä Marja Haverinen, Heikki Kupiainen, Hilkka Aro, Juha Pääkkönen, Hanna-Riitta Karttunen ja Rauno Terho. Eturivissä Riitta Kaipainen, Pirjo Siiskonen ja Sirpa Nupponen. Hilkka, Hanna-Riitta, Rauno, Riitta, Pirjo ja Sirpa ovat edelleen talossa.

Ruralia mahdollisti Foodwestin

Teksti ja kuva Pasi Komulainen

– Foodwestiä ei olisi olemassa ilman Ruralia-instituuttia.

Näin vastaa Foodwestin toimitusjohtaja Antti Väliaho kysymykseen siitä, millainen merkitys Ruralia-instituutilla on ollut Foodwestin perustamisessa.

Seinäjoella alkoi Maaseudun tutkimus- ja kehittämiskeskuksen myötä vuonna 1993 elintarviketuotannon tutkimus- ja kehittämishanke, joka sisälsi etenkin alan yrittäjäkoulutusta. Hankkeen myötä perustettiin parikymmentä yritystä kuten edelleen toimivat Riitan Herkku ja Korpelan Mylly. Kolmivuotinen hanke loi vankemman pohjan Etelä-Pohjanmaan ruokalaäni-imagolle.

Elintarvikealan kehittämistoiminnan tuloksena Foodwest Oy

näki päivänvalon vuonna 1995 ja Väliaho lähti johtamaan yhtiötä.

– Alku lähti vaatimattomasti liikkeelle, vuonna 1996 henkilöstövahvuus oli neljä, Väliaho muistaa.

Töitä kuitenkin riitti rutkasti, sillä toimialalle tehty tasekartoitus osoitti, että alkutuotannon ja jalostuksen arvo oli reilusti yli miljardi euroa.

Foodwestiin keskittyi ammattiosaaminen ja muun muassa tuotekehitys ja markkinatutkimus fokuoitiin sinne.

– Käytännönläheisyys on se meidän juttu. Meillä on ollut alusta asti tiettyjä palveluita, joita olemme syventäneet emmekä niinkään laajentaneet, Väliaho muistuttaa. Nyt Foodwest on kasvanut run-

saan 20 henkilön osakeyhtiöksi, jonka omistavat lähinnä yritykset, yhteisöt ja alueen kunnat. Myös Ruralia-instituutti on omistajana yhtiössä.

Enemmän yhteistyötä

Vaikka Foodwestilla on paljon yhteistyökumppaneita, kaipaa toimitusjohtaja Väliaho niitä lisää elintarvikealan osaajien välille.

– Näiden osaajien yhteistyön ja selkeän työnjaon myötä saataisiin aikaiseksi uutta liiketoimintaa. Esimerkiksi Ruralia-instituutti olisi tässä mielessä hyvä kumppani, Väliaho vihjaa.

Väliholla on jo mielessä uusia projekteja.

– Ruralia voisi tehdä vaikkapa simulointimalleja, joista näkisi taloudellisen kannattavuuden. Jokainen ei voi tehdä Väliahon mielestä kaikkea, vaan työnjaolla voidaan voimavaroja kohdentaa paremmin.

Toimitusjohtaja näkeekin jatkossa suurimmat haasteet yhteistyön saralla, etenkin isojen yritysten kanssa.

– Myös kilpailutilanne asettaa omat haasteensa.

Väliaho kaipaa Foodwestin saavan sparrausta ulkopuolisilta, jotka voisivat analysoida sen toimintaa ja järkeistäisivät sitä entisestään.

– Kestämme kyllä kritiikin, Väliaho hymyilee. ■

Tokion yliopistosta valmistunut Yoko Hara on ehtinyt olemaan harjoittelussa Foodwestissa puoli vuotta. Kuvassa hän tutkii Antti Väliahon kanssa, miten tuotteen fermentaatio eli happattaminen on edistynyt.

Tuotekehityksestä suuri hyöty yrittäjälle

Teksti Sirpa Piskonen | Kuvat Sirpa Piskonen ja Tertin kartanon arkisto

Perinteikkaitten herkkujen kestihoivina, kartanohotellina ja toimivana maatilana tunnettu Tertin kartano on tehnyt yhteistyötä Ruralia-insituutin Mikkelin yksikön kanssa instituutin alkuvuosista lähtien. Kartanon yrittäjäpariskunta, Pepita ja Matti Pylkkänen, arvostaa yhteistyön ja kehittämishankkeiden mahdollistamaa asiantuntija- sekä tuotekehitysapua.

– Varmaan vieläkin myisimme myslipusseja ja kaurasuurimoita, ellemme olisi saaneet tuotekehityshankkeiden kautta tieto-taitoa sekä taloudellista tukea tuotekehitykseen ja koemarkkinointiin, Pepita Pylkkänen toteaa.

Tällä hetkellä Tertin kartanon kaupasta löytyy noin 35 erilaista ruokatuotetta, jotka on jalostettu tilan omista raaka-aineista hyödyntäen myös lähialueen muiden yrittäjien osaamista ja raaka-aineita.

– Olemme erittäin tyytyväisiä ja iloisia siitä, että tällaista kehittämisosaaamista löytyy omasta kaupungista. Yrittäjälle on iso asia, että yliopistollisen kehittäjäorganisaation osaaminen ja verkostot ovat käytettävissä.

Mannerheimin saappaanjäljissä oli merkittävä Mikkelin seudun matkailunkehittämishanke Ruralia-instituutissa vuonna 1991. Sen jälkeen Tertin kartano on ollut mukana monissa hankkeissa. Viimeisimpiin kuuluu eteläsavolaisten herkkutuotteiden tuotekehityshanke.

Perinteitä ja paikallisuutta arvostaen

Sukupolvenvaihdon yhteydessä 30 vuotta sitten äitienpäivälounaalla aloitettu Tertin kartanon ravintolatoiminta on saanut vuosien varrella rinnalleen tasokkaat majoituspalvelut sekä kaupan ja viime kesänä rakennetun meijerikahvilan. Remontoimisessa ja erityisesti uuden rakentamisessa Tertissä on oltu varovaisia.

– Kartanon, sen ympäristön ja toimintojen kehittämisessä on kaiken aikaa ollut tärkeää kartanoperinteen ja miljöön vaaliminen, Pepita Pylkkänen kertoo.

Yksi Tertin kartanon tulevaisuuden haaste on elintarvikepuolen kasvattaminen ja vahvistaminen. Uuden meijerikahvilan yhteyteen on sitä varten rakennettu tuotanto- ja pakkaustilat sekä myymälätilat ympärivuotiseen käyttöön.

– Perinteitä noudatetaan myös tuotekehittelyssä. Kaikki tuotteet pohjautuvat kartanon reseptiikkaan ja kuosiin, Pepita Pylkkänen kertoo.

Tertti on palkittu laadustaan

Tertin kartanon laadun ja perinteen vaaliminen on huomattu myös maailmalla. Keittiön herkuista vakuutena on mm. arvostettu Chaine des Rotisseurs -kilpi. Viimeisin tunnustus on Suomen Matkamessujen yhteydessä luovutettu laatupalkinto, jossa kriteereinä olivat mm. perheyrittäjyys, kartanokulttuurin ja -miljöön vaaliminen sekä omaperäisyys. ■

Pepita Pylkkäsen kädessä Tertin kartanon uutuusherkut: kartanon yli 100-vuotiaasta leipäjuuresta valmistettu näkkileipä ja Hauhalan hanhifarmin kanssa yhteistyössä tuotettu hanhenmaksatryffelimousse.

Tertin kartanon perinteikäs miljööhaukuttelee matkailijoita vuodesta toiseen.

Luontoyrittäjyyttä pönkitetään Ruraliassa

Teksti Juha Rutanen | Pasi Komulainen

Seinäjoen Ruralia-instituutissa työskentelevä Juha Rutanen aloitti luontoyrittäjyyden parissa vuonna 1997 maakunnallisella kartoituksella alasta sekä sen mahdollisuuksista ja kehittymisen esteistä. Tässä työssä kontaktit alan valtakunnalliseen kehittämiseen olivat tärkeitä.

Ympäristöklusterin tutkimusohjelman rahoituksella toteutettiin koko Suomen osalta yrittäjien, kehittäjien, kouluttajien, tutkijoiden ja hallinnon kattanut haastattelukierros. Rutanen haastatteli noin 200 toimijaa. Hanke oli yksikön ja MTT:n yhteinen.

– Tämän tiimoilta valmistui luontoyrittäjyyden määrittely sekä katsaus alan nykytilaan ja kehittämistarpeisiin, Rutanen kertoo.

Kartoituksen pohjalta jatkettiin Luontoyrittäjyyden tietopankin koamista internetiin. Vuonna 2001 perustettiin toimialaa kokoava ja alan asioita ajava yhdistys, Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry. Yhdistyksen jäseniä ovat luontoyritykset sekä alaan liittyvät organisaatiot. Rutanen on toiminut yhdistyksen sihteerinä sen perustamisesta alkaen.

Luontoyrittäjyyden eri osa-alueita on viety hankkeilla eteenpäin, mutta vahvimmin hanketoiminnassa on ollut esillä luonnontuoteala. Ruralia on hallinnoinut Luonnontuotealan teemaryhmän toiminnan taustalla olleita hankkeita. Rutanen on toiminut teemaryhmän sihteerinä ja vuoden 2006 lopulta lähtien hän on ollut myös uuden Luonto- ja maisemapalvelut-teemaryhmän sihteerinä Ruralia-instituutin ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion toteuttamassa hankkeessa.

– Tämä teemaryhmä keskittyy luonnon- ja maisemanhoitoon liittyvän yrittäjyyden kehittämiseen, Rutanen kertoo.

Verkostoilla eteenpäin

Yhteys yrityskehittämisen ja ylipäättään verkostomainen työskentelytapa on ollut toiminnassa keskeisellä sijalla. Pohja työhön on kartoitettu kentällä.

Luontoyrittäjyys on maaseudun mahdollisuus sekä yrittäjyyden että työpaikkojen suhteen.

– Paljon on menty eteenpäin, mutta hyödyntämättömiä mahdollisuuksia on rutkasti. Nyt vasta on alettu havahtumaan eri alojen yhteistyön mahdollisuuksista, Rutanen sanoo.

Vastuullisuus ja eettisyys ovat Rutasen mukaan tekijöitä, joihin

jatkossa tulee tukeutua.

– Yleisesti ala on uudessa murrosvaiheessa, esimerkiksi metsäalalla metsien uusia mahdollisuuksia on alettu näkemään aiempaa selkeämmin.

Rutasen mukaan nyt kaivataan yritysten ja toimijoiden vankempaa sitoutumista ja verkottumista toimialan parissa tehtävässä työssä. Uusia yrityksiä on perustettu ja esimerkiksi luontomatkailussa yrityskoko on kasvanut.

– Tarvitaan luovuutta ja rohkeutta tarttua uusiin mahdollisuuksiin. Kehittämistarvetta on edelleen, mutta näkymät ovat hyvät, Rutanen toteaa. ■

Yhteistyö on voimaa

Yhteistyö luonnontuotealalla toimii Ruralian Mikkelin ja Seinäjoen yksikköjen välillä. Mikkeliässä on toteutettu useita luontoyrittäjyyttä edistäviä koulutus- ja kehittämissankkeita ja alan yritystoiminta on Etelä-Savossa kasvussa.

Etelä-Savon alueella 2004–2007 toteutettu **EcoDecora**-kehittämissanke painottui erikoisluonnontuotepuolelle ja erityisesti kotimaisesta luonnosta saataviin koriste- ja käsityömaterialleihin.

Onnistunut esimerkki luonnosta saatavan raaka-aineen kehittämisestä tuotteeksi on Sokeva-Käsityön pajasarja, jonka on suunnitellut

ristiinalainen Henrik Aschan EcoDecora-hankkeesta. Mukana yhteistyössä ja tuotekehittämissankke on ollut myös Kuomiokoski Oy, jonka kautta pajumateriaali on kulkenut Sokeva-Käsityön raaka-aineeksi ja korkealaatuiseksi avainlipputuotteiksi.

Sekä EcoDecora-hankkeen toimintaa että laajemmin koko luonnontuotealan yrittäjyyttä viedään eteenpäin keväällä 2008 aloitettussa **Tiedolla ja taidolla tavoitteisiin** -valmennusohjelmassa.

Hankkeessa on mukana on luontoyrittäjyyden lisäksi myös omat kokonaisuudet alkutuo-

tanto- ja elintarvikesektorille, ja yhtenä hankkeen tärkeänä tavoitteena on lisätä yhteistyötä myös eri toimialojen välillä.

Hankkeen luontoyrittäjyysosioista vastaava suunnittelija **Birgitta Partanen** kertoo alan olevan myötätuulessa ja kentältä tulevan positiivisia signaaleita.

– Yhteistyö ja toimivat verkostot ovat avainasemassa alan kehittämissankke. Alueen yrittäjät ovat olleet tyytyväisiä hankkeissa avautuviin myös valtakunnallisiin yhteistyömahdollisuuksiin, toteaa Partanen. ■

Uusia toimintamalleja yrittäjyyden avuksi

Dynamo yhdistää kumppanuusperiaatteella yksityisen ja julkisen sektorin asiantuntemuksen verkostoksi, joka tarjoaa maksutonta yrittäjäneuvontaa alkaville yrittäjille ja yrityksen perustamista suunnitteleville. Vuonna 2008 toiminta on laajentunut myös 0–2-vuotiaiden yritysten neuvontaan. DYNAMOn toimitusjohtajana on projektipäällikkö Pekka Teittinen ja uutena yritysneuvojana Marja Närhi Helsingin yliopiston Ruralia-instituutista.

DYNAMO on osa valtakunnallista uusyrityskeskusten Jobs and Society-verkostoa. Uusyrityskeskus ja asiantuntijaverkosto tarjoavat apuaan yritysideoiden arvioinnissa, liikeidean kehittämissankke, tuloslaskelmien teossa, rahoitusmahdollisuuksien selvittämissankke, toiminta-

ja yritysmuodon valinnassa, lupa- ja ilmoitusasioiden selvittämissankke, markkinointisuunnitelman teossa, yrittäjän sosiaaliturva- ja eläkeasioiden suunnittelussa sekä toimitilaratkaisuissa.

Mikkelin Seudun Uusyrityskeskus ry DYNAMON jäsenet ovat Mikkelin seudun yrityksiä ja organisaatioita ja ne toimivat projektin ja sen toimesta perustettavien uusien yritysten tukena.

Yhteistyötahoina ovat toimineet alueen elinkeinoelämän toimijoiden lisäksi mm. työvoimatoimisto, TE-keskus, Finnvera, alueen pankit ja Helsingin Kauppakorkeakoulun Pienyrityskeskus.

Lisätietoja Dynamon www-sivuilta osoitteesta www.uusyrityskeskus.fi/dynamo/

**D
Y
N
A
M
O**

Mikkelin Seudun Uusyrityskeskus ry
DYNAMO 2001–2007

- auttanut alkuun 583 uutta yritystä
- 117 uutta yritystä v. 2007
- luonut alueelle liki 700 uutta työpaikkaa
- uusia asiakkaita yhteensä 1450 n. 40 kunnasta
- tietoisuuksissa ja muissa tapahtumissa on käynyt lähes 5000 henkilöä
- kuittikouluja on järjestetty Mikkeliässä ja sen lähi-kunnissa yli 30 kertaa ja niissä on ollut lähes 1000 osallistujaa

Mikkelin Seudun Uusyrityskeskus ry DYNAMON hallituksen puheenjohtajana vuonna 2008 toimii Jorma Pöntinen, varapuheenjohtajana Kari Manninen ja jäseninä Riitta-Leena Jantunen, Seija Korhonen, Pentti Mustalampi, Virpi Oittinen, Ilkka Partti, Jaana Riipinen, Pirjo Siiskonen, Ilkka Tikka ja Veli-Ville Varneslahti.

Seinäjokiset turvetuotteet kelpaavat irlantilaisillekin

– Ajattelin, että en kyllä laita rahojani suohon, seinäjokinen yrittäjä Hannu Ruha muistelee 12 vuoden takaista hetkeä, milloin hänen veljensä Heikki yritti houkuttaa Hannua mukaan hoitoturpeen tuotantoon.

Heikki sai kuitenkin vakuutettua Hannun, ja veljekset lähtivät tuottamaan hoitoturvetta omalla suullaan Ähtäriässä.

Alku ei ollut kovinkaan lupaava ja Hannu oli lähellä lyödä hanskat tiskiin Seinäjoella, jossa hän ryhtyi pyörittämään turvehoitolaa. Asiakkaita ei tullut turvehoitoihin toivotulla tavalla aktiivisesta markkinoinnista huolimatta. Ihmisten ennakkoluulot pitivät turvepurkien kannet kiinni.

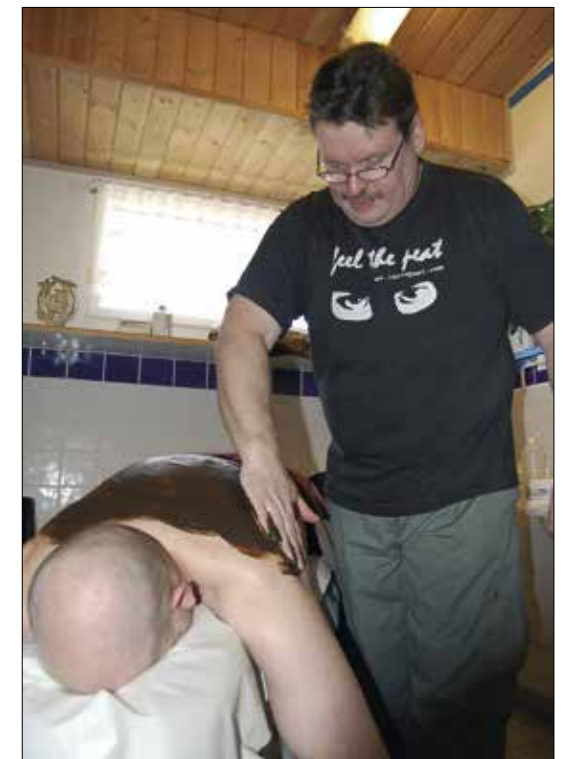
– Vaasasta alkoi kuitenkin tulemaan asiakkaita, vaikka emme mainostaneet siellä. Hiljalleen sana lähti leviämään asiakkaiden hyvien kokemusten myötä, Hannu Ruha muistaa.

Nyt Vaasan lisäksi Siniristihoidossa käy säännöllisesti väkeä

lähinnä Seinäjoelta, Lapualta ja Nurmosta. Rauhallisten hoitojen rinnalla Ruhan kädet saavat käydä ajoittain rivakammin, kun polttari-porukat ja muut isot ryhmät kurvaavat turvehoitolaan.

– Puolihieronta turpeella on nyt suosituin hoitomuoto. Polttarisankari puolestaan saa yleensä kokovartalokääreiden muiden lepäilessä jalkahoidossa, Ruha kertoo.

Turvehoidon antamisen lisäksi Ruha pyrkii kehittämään tuotteita. Omalta suolta, yli kahden metrin syvyydestä kaivetusta hienojakoisesta turpeesta tehtyä tavaraa menee kahdeksaan eri maahan. Viimeisin päänaavaus saatiin tovi sitten Irlannissa, kun maailman suurimpiin turvetuottajiin lukeutuva maa tilasi hoitoturvetuotteita Ruhan veljeksiltä. Kyse oli vain sadan kilon erästä, mutta Ruhat uskovat, että pysyviin liikesuhteisiin on nyt mahdollisuuksia, sillä Irlantiin on lähtenyt jo kaksi entistä suurempaa tilausta. Tuotteita menee myös Japaniin, Saksaan, Ruotsiin ja Norjaan.

Turvetta selkään. Vakioasiakas Ari Norolampi nauttii turvehieronnasta. Se aukaisee hänen mielestä jäykkää niska- ja hartiasuuden lihaksia paremmin kuin perinteinen hieronta.

– Kiinaan kun saisi pään auki. Siellä odottaisi isot markkinat, Ruha tietää.

Ruhan mielestä maaseudulta löytyy rutkasti mahdollisuuksia yrittämiseen. Umpimähkään ei yrittäjäksi silti pidä lähteä.

– Pitää olla selvä visio, mielikuva siitä mitä lähtee tekemään. Muiden tekemisiä ei kannata hänen mukaansa lähteä kopioimaan.

– Ne pärjäävät, jotka pystyvät erottumaan, Ruha toteaa. ■

Verkostoja maailmalta. Irma Jaakkola uskoo saavansa Innoventurer-koulutuksesta uuden tiedon lisäksi arvokkaita kontakteja.

Täydennyskoulutus tuo uusia ulottuvuuksia

Innostuin heti saadessani tietää tällaisesta mahdollisuudesta, sanoo **Irma Jaakkola**.

Seinäjoen ammattikorkeakoulun T&K-tulosalueella SeAMK Palveluissa vuodesta 2007 palvelupäällikkönä toiminut Jaakkola aloitti viime syksynä **Innoventurer**-täydennyskoulutusohjelman esimiehensä suosituksesta. Koulutuskonaisuutta tutkaillessaan Jaakkola arveli saavansa siitä uusia tietoja ja valmiuksia, joita pystyy hyödyntämään omassa työssä.

– Koulutus on vastannut odotuksiani. Olen jo nyt saanut teoreettista viitekehystä työni hoitamiseen, Jaakkola kertoo.

Palvelupäällikkö kuvailee tehtävänsä SeAMK Palveluissa uuden kehittämiseksi, joten innovaatiointimintaan keskittyvä Innoventurer-koulutus sopii Jaakkolan tarpeisiin mainiosti. Innoventurer järjestetään Ruralia-instituutin ja Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen yhteistyönä.

Paraskaan koulutus ei kuitenkaan tuo tietoa kuin nappia painamalla osallistujan päähän. Jaakkola painottaakin omaa motivaatiota.

– Tämän pitää lähteä henkilöstä itsestään sekä organisaatiosta, kauppatieteiden maisteri kertoo.

Innoventurer-valmennusohjelma koostuu kuudesta moduulista, joissa on 13 lähiopetuspäivää. Opintojen laajuus on 15–18 opintopistettä opiskelijan valinnoista riippuen.

Opetusmenetelminä käytetään asiantuntijaluentoja ja ohjattua työskentelyä Moodle-verkko-opimisympäristössä.

– Olen pystynyt aikatauluttamaan valmennusohjelman omaan työhöni, sillä tässä pystyy opiskelemaan silloin kun itselle parhaiten sopii.

Verkostoista hyötyä

Jaakkola pitää etenkin uusien verkostojen saamista koulutuksen parhaana antina.

– Valmennusohjelmassa on mukana väkeä ympäri Suomea. Koulutukseen sisältyy tehtäviä, ja nyt Jaakkola pakertaa kehittämis-tehtävän parissa.

– Siinä kartoitamme korkeakouluosaamisen siirtämistä alueen yrityksille.

Innoventureriin sisältyy myös keväinen opintomatka Öresundiin, mitä Jaakkola odottaa innolla. Marraskuussa valmennusohjelma pitäisi olla paketissa Jaakkolan osalta.

– Sen jälkeen minulla on toivotavasti paljon uusia ajatuksia tämän alueen kehittämiseksi.

Jaakkola uskoo, että Innoventurerin kaltaiselle valmennusohjelmalle on kysyntää.

– Tämä on uudenlainen toimintatapa, joka tuottaa lisäarvoa organisaatiolle ja asiakkaille.

Valmennusohjelma sopii hänestä kaikille, jotka vain ovat kiinnostuneita kehittämistyöstä. ■

Teksti Anneli Takala & Pasi Komulainen

Koulutussuunnittelija sai käyttää luovuutta

Joka vuosi oli luotava uusi koulutussuunnitelma eli aikamoinen innovaattori sai olla, kertoo Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksessa koulutussuunnittelijana vuosina 1990–1999 ollut **Anneli Takala**.

Takalan tehtävänä oli välittää tutkimustietoa koulutuksen kautta ja tuottaa valtakunnallista koulutusta. Vuosittain tähdättiin noin viiteen pitkäkestoiseen koulutukseen.

Koulutusteemoiksi kohosivat maaseudun aluekehitys ja maaseutuelinkeinot sekä kylätoiminta. Ajatuksena oli, että Seinäjoelta haetaan tietoa valtakunnallisesti, mutta koulutetaan myös kylätoimijoita ja maaseutuyrittäjiä.

Koulutustoimintaa sisällytettiin moniin hankkeisiin ja joukossa oli myös isoja koulutushankkeita. Takala oli joidenkin valmistelutyössä mukana.

– Esimerkiksi Vaasan läänin elintarvikeyrittäjäkoulutuksessa ja oimimme osanottajat alueellisesti neljään eri ryhmään. Yksi ryhmä sai opetusta ruotsinkielellä, hän muistaa.

Takala suunnitteli pienempiä 1–2 päivän tilaisuuksia vuosittain muutaman. Avoimen yliopiston puolella järjestettiin sitä, mitä muut eivät alueella tarjonneet. –Päädyimme aloittamaan markkinoinnin perusopinnot, Takala kertoo.

– Avoimeen yliopisto-opetukseen saimme keskuksen kokoon si-dotun pienen määrärahan opetuksen järjestämiseksi, ja sen käytöstä tein noin viiden vuoden suunnitelman, hän jatkaa.

Myös tutkimusraporttien ja koulutuksen ajatusta yhdisteltiin. Sitä olisi Takalan mukaan voinut viedä pidemmällekin.

– Esiin nousi kuitenkin kouluttajakysymys. Selvitimme, että minä voin myös vähän opettaa. Pidin muutamat tunninit elintarviketalouden alalla yrittäjille ympäri maakuntaa aiheesta aikuisena opiskelemaan.

Tehokkuus nakertaa oppimista

Takalan mukaan tulevaisuus on siellä, missä on muitakin ihmisiä. – En ole varma onko mieltä järjestää valtakunnallista koulutusta Seinäjoella, kun opiskella voi verkon kautta kotonakin. Takala sanoo olevansa hengeltään humanistisesti suuntautuva ja katsoo, että sivistystä tarvitaan aina. Siitä on pulaa niin maalla kuin kaupungissa.

– Teknologisessa ympäristössä koroistuvat tehokkuus ja materiaallinen hyvinvointi saattavat häivyttää sivistyksen mahdollisuuksia, Takala toteaa. ■

Luomukoulutuksen uranuurtaja

Erikoissuunnittelija, agronomi **Jukka Rajala** aloitti Ruralia-instituutissa vuonna 1990 luomualan yliopistollisen täydennyskoulutuksen suunnittelijana.

Jukka Rajala on tuottanut luonnonmukaisen maa- ja elintarviketalouden oppimateriaalia luentomoni-nisteiden, kalvo- ja diasarjojen sekä oppaiden muodossa. Materiaali on tukenut luonnonmukaisen tuotannon opetusta maatalousalan oppilaitoksissa ja alan neuvonnassa.

Osa materiaalista koottiin Suomen ensimmäiseen ja toistaiseksi ainoaan kotimaiseen luomutuotannon oppikirjaan, Luonnonmukainen maatalous, 1995. Kirja on ollut vuodesta 1995 lähtien opikirjakäytössä maatalousoppilai-

toksista yliopistoon. Kirjasta otettiin uudistetut painokset vuosina 2004 ja 2006. Vuonna 2005 Rajalta ilmestyi toinen merkittävä luomuviljelyn teos; Luomuviljelyn suunnittelu -opas, johon liittyi työkirja ohjeineen.

Täydennyskoulutuksen kehittämisen myötä kävi ilmeiseksi tarve kehittää luonnonmukaisen maa- ja elintarviketalouden yliopisto-opetusta. Yhteistyössä Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteelliseen tiedekunnan ja avoimen yliopiston kanssa aloitettiin luomualan yliopistollinen perusopetus v. 2001.

Jukka Rajala on ollut myös mukana kehittämässä Ruralia-instituutin tarjoamaa valtakunnallista

Erikoissuunnittelija, agronomi Jukka Rajala on tehnyt vaikuttavan elämäntyön luomukoulutuksen parissa.

Jukka Rajala
<ul style="list-style-type: none"> ■ Vuoden agronomi 1991 ■ Avoimen yliopiston luonnonmukaisen maatalouden palkinto, 1997 ■ Opetusministeriön Korkealaatuisen aikuiskoulutuksen palkinto, 1998

ja alansa ainoaa yliopistollista luomualan Eco Studies -opintokokonaisuutta, sen kansainvälisiä yhteyksiä sekä opettanut kursseilla.

Jukka Rajalan viimeisimpiä saavutuksia luomun kehittämisessä on luomu.fi-sivuston luominen inter-

nettiin ja sivuston jatkuva päivittäminen. Sivusto käsittelee ajantasaisesti tietoa alan tutkimuksesta, kehityksestä, julkaisuista ja tilanteesta Suomessa ja ulkomailla. ■

Eco Studies - luonnonmukainen maa- ja elintarviketalous

Ohjelmakoordinaattori Aija Taskinen.

Ruralia-instituutin Mikkelin yksikön Eco Studies -opetusohjelma tarjoaa Suomen ainoat yliopistolliset opintokokonaisuudet luonnonmukaisessa maa- ja elintarviketaloudessa. Monitieteisessä ohjelmassa voi suorittaa luomun perus- ja aineopinnot, ja opetus on maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan tutkintovaatimusten mukaista. Vastuulaitos tiedekunnassa on soveltavan biologian laitos, ja yhteistyötä tehdään myös muiden ainelaitosten sekä eläinlääketieteellisen tiedekunnan kanssa, jonne on sijoitettu eläinten hyvinvoinnin professuuri.

Opetus on tarkoitettu yliopistojen ja korkeakoulujen perustut-

kinto- ja jatko-opiskelijoille sekä tutkintonsa ja ammattitaitonsa täydentäjille. Se on maksutonta Helsingin yliopiston ja JOO-sopimuksen pohjalta suoritusoikeuden saaneille yliopistojen ja korkeakoulujen opiskelijoille. Maksullisena opetus on tarjolla avoimen yliopiston kautta.

Opetus on kiinteästi kytketty Ruralia-instituutin tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Yhteistyötä tehdään alueen yritysten kanssa, mm. opintokäyntejä luomutiloille. Opetus tarjoaa edellytyksiä luomualan kriittiseen tarkasteluun sekä kestävään kehittämiseen. Kursseilla saatava alan tuntemus on hyödyksi monissa elintarvike-

ketjun tehtävissä. Kaikilla kursseilla opiskellaan osin verkossa, ja osa kursseista (yhteensä 13 opintopistettä) toteutetaan täysin verkossa. Kurssien lähiopetus järjestetään joko Mikkeliissä tai Helsingissä, ja opetuksessa sovelletaan tutkivaa ja ongelmakeskeistä oppimista sekä korostetaan monitieteisten opiskelijaryhmien tiimityötä.

Eco Studies -tiimiin Ruraliassa kuuluvat tutkimusjohtaja Jouni Kujala, ohjelmakoordinaattori Aija Taskinen, koulutussuunnittelija Ritva Mynttinen sekä erikoissuunnittelijat Harri Hakala ja Jukka Rajala.

Lisätietoja: www.ecostudies.fi

Esitteitä Epanetista. Sami Kurjen mukaan Epanet rakennettiin lahjakkaille tutkijoille, jotka olivat juuri väitelleet.

Teksti ja kuva Pasi Komulainen

Epanet rikkoo rajapintoja

– Epanetista tehdyssä arvioinnissa todetaan, että se on hienoa korkeakoulumaailman hakkerointia, jota byrokratia ei toivottavasti tapa.

Näin kertoo Epanetin muotoutumiseen vahvasti vaikuttanut Ruralia-instituutin johtaja Sami Kurki.

Epanet sai alkunsa Etelä-Pohjanmaan tutkimusohjelmaesityksestä 1990-luvun lopussa, minkä tavoitteena oli luoda konsepti Etelä-Pohjanmaan verkostoakatemi-alle. Projektin tuloksena julkaistiin raportti Alueellisen osaamisympä-

ristön vahvistaminen: Etelä-Pohjanmaan korkeakouluverkoston toimintamalli. Sitä olivat Kurjen lisäksi tekemässä Markku Sotaurata ja Timo Lakso.

– Esitimme siinä neljä vaihtoehtoa näkemystä korkeakouluverkostolle, joista Epanet oli yksi. Käynnistyshanke tuotti tulosta ja suunnittelu huipentui vuonna 2001 solmittuun ohjelmasuunnitelmaan. Siinä kuusi korkeakoulua ja keskeiset maakunnalliset kehittäjäorganisaatiot lausuvat yhteisen tahtonsa varten otettavan tutkimus- ja kehitystoiminnan

luomiseksi Etelä-Pohjanmaalle. Näin Epanet lähti rakentamaan soveltavan tutkimuksen huippuyksiköiden verkostoa korkeakoulujen, yritysten ja julkisen sektorin välille.

– Luotiin uudenlainen yhteistyöverkosto näiden osapuolten kesken, Kurki kertoo.

Poikkeuksellista yhteistyötä

Epanet on toiminut nyt seitsemän vuotta ja sen kehitys on ollut Kurjen mukaan suunnitelmien mukaista.

– Eri tahot ovat ottaneet tavoitteet tosissaan ja esimerkiksi elinkeinoelämän kanssa on pystytty luomaan yhteistyötä, joka on edelleenkin harvinaista tieteen alalla.

Yritykset ovat nähneet Epanetin hyödyllisenä, ja monet hankkeessa ensimmäisellä kierroksella mukana olleet ovat jatkaneet yhteistyötä.

Myös Epanet-tutkijoille verkosto antaa paljon.

– Verkoston tutkijoiden sama impulssimäärä on moninkertainen verrattuna yliopistolaisiin, joilla ei ole tällaista mahdollisuutta.

Epanetin tavoitteena oli sekoittaa täydellisesti eri tieteenalat toisiinsa. Tämä ei ole aivan tohtalaisesti onnistunut.

– Fyysiset tilaratkaisut ja tutkijoiden omat kiireet ovat vaikuttaneet siten, että pankkia ei ole vielä tältä osin pystytty räjäyttämään.

Kurjen mukaan yliopistot ja tieteenalat sekoittava avokonttoriratkaisu toimisi Epanetissa parhaiten.

– Vuorovaikutus työelämän kanssa vaatii läsnäoloa. Kampuksilta käsin näitä asioita ei hoideta.

Epanetin haasteena Kurki näkee tulevan suuntauksen, jossa yliopistoja ajetaan vahvasti kohti yritysmaisyä.

– Riskinä on, että kukin yliopisto ryhtyy ajattelemaan lyhyen tähtäimen hyötyä.

– Epanet on kuitenkin osapuolten strateginen liitto, joka tuottaa kaikille pidemmällä tähtäimellä, Kurki päättää. ■

Osuustoiminta valloittaa verkko-opintoina

Co-op Network Studies on vuonna 2005 perustettu yliopistoverkosto, joka tarjoaa opiskelijoille moniteisiä osuustoiminnan ja yhteisö- talouden sivuaineopintoja sekä kehittää alan tutkimusta ja opetusta. Verkoston koordinoitavista vastaa Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin Mikkelin yksikkö tutkimusjohtaja Tapani Köppä, verkkopedagogi Pekka Hytinkosken ja opintosuunnittelija Sanna Ovaskan muodostaman Co-op tiimin voimin.

Opinnot tuotetaan yhdessä verkoston jäsenyliopistojen opettajien kanssa. Eri tieteenalojen tutkijoiden ja opettajien yhteistyönä syntynyt osuustoiminnan verkko-opintokokonaisuus on maailmalla ainutlaatuinen kokeilu.

Tällä hetkellä verkostossa on mukana yhdeksän suomalaista yliopistoa: Helsingin, Jyväskylän, Kuopion, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistot sekä Helsingin ja Turun kauppakorkeakoulut ja Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Opetus on avointa ja maksutonta verkostossa mukana olevien yliopistojen opiskelijoille. Opiskelemaan pääsee myös Helsingin avoimen yliopiston kautta tai JOO-sopimuksella muista suomalaisista yliopistoista.

Opiskelijat, erityisesti yrittäjyyden uusista tuulista kiinnostuneet nuoret, ovat löytäneet osuustoiminnan ja sen uudet mahdollisuudet Co-op Network Studies -verkoston tarjoamien verkko-opintojen muodossa. Lukuvuonna 2007–08 toteutettiin kymmenen kurssia, joille osallistui 185 opiskelijaa yhdeksästä yliopistosta.

Monitieteellinen opintokokonaisuus, nykyajan yrittäjyyskasvatusta

Co-op Studies -tutkimus- ja opetusala käsittelee taloudellista yhteistoimintaa sekä ideana että konkreettisena toimintana. Yhteisö- talouteen luetaan eurooppalai-

Osuustoiminnan opetuksella on paikkansa, toteavat tutkimusjohtaja Tapani Köppä, opintosuunnittelija Sanna Ovaska ja verkkopedagogi Pekka Hytinkoski.

sittain osuuskunnat, keskinäiset yhtiöt, voittoa tavoittelemattomat taloudelliset yhdistykset ja säätiöt. Pääomasijoitusten tuotto-odotusten sijasta yhteisö- talouden yritykset asettavat jäsentensä yhteiset tarpeet etusijalle ja tarjoavat tätä varten palveluja yrittäjille, kotitalouksille ja yksityishenkilöille. Paikalliseen aloitteellisuuteen ja alueellisten voimavarojen hyödyntämiseen perustuvat vaihtoehdot tasapainottavat globalisaation vaikutuksia soveltamalla yhteistoiminnallisten yritysmallien tarjoamia mahdollisuuksia. Osuustoiminnalliset ratkaisut tarjoavat yrittäjyydelle kasvavia mahdollisuuksia avoimena ja tasa-arvoisena ratkaisuna.

Osuustoiminnan opintokokonaisuus siirtää tutkimustietoa teoriasta käytäntöön esimerkiksi case-metodin keinoin. Metodi soveltuu hyvin verkko-oppimiseen, jossa opiskelijat tutustuvat yritys- esimerkkien avulla osuuskuntien tehtäviin, organisaatioon ja johtamiseen.

Osuustoiminnan ja yhteisö- talouden osaamista kaivataan erityisesti yhteiskunta- ja talouspoliittisen päätöksenteon valmistelussa, yrityspalvelutehtävissä, opetuksessa ja alueellisessa kehittämis- työssä.

Co-op Network Studies -verkoston partneriyliopistoissa tehdään osuustoimintaan liittyviä kandidaatin ja pro gradu -tutkielmia, väitöskirjoja sekä väitöskirjan jälkeistä tutkimusta. Verkoston koordinaattori, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti, ylläpitää aihealueen tutkimusportaalia, järjestää tutkimusseminaareja, kokoaa yhteen tutkimusryhmiä, pitää yllä kansainvälisiä yhteyksiä sekä antaa tutkimuksen ohjausta. Verkostolla on monia liittymäpin- toja myös osuustoiminnallisiin ke- hittämissankkeisiin. ■

Lisätietoja: www.coopstudies.fi

Ruralia-instituutti toimii kahdessa yliopistokeskuksessa

Seinäjoen yliopistokeskuksen (UCS) toiminta painottuu tutkimukseen ja kehittämistyöhön, jota tehdään noin 20 tutkimusryhmässä 17 professorin tai tutkimusjohtajan johdolla.

■ Yliopistokeskus aloitti toimintansa vuonna 2004 ja sen kokonaisrahoitus oli toissavuosna 6.6 miljoonaa euroa.

■ Seinäjoen yliopistokeskus on runsaan 100 henkilön monitieteellinen tiedeyhteisö. Henkilöstöstä 30% on yliopiston jatkotutkinnon ja 50% perustutkinnon suorittaneita. Yliopistokeskuksen koordinaattorina on Tampereen yliopisto. Sen lisäksi yliopistokeskuksessa ovat mukana Helsingin ja Vaasan yliopistot, Tampereen teknillinen yliopisto ja Sibelius-Akatemia.

■ Koulutus on aikuiskoulutusta, jota toteutetaan avoimena yliopisto- opetuksena, tutkintotavoitteellisenä koulutuksena ja täydennyskoulutuksena. Näihin osallistuu vuosittain 2500 aikuisopiskelijaa.

■ Yliopistokeskuksen toiminta perustuu mittavaan määrään kansainvälisiä, kansallisia ja maakunnallisia yhteistyöverkostoja. Tavoitteena on aktiivinen vuorovaikutus. Toiminnan kehittämisellä halutaan rakentaa uusia kanavia tieteellisen tiedon tuottajien ja tiedon tarvitsijoiden välille.

■ Seinäjoen yliopistokeskuksen toiminta on suunnattu aloille, joilla on vahva kytkentä alueen elinkeino- ja työelämään. Tutkimusta, kehittämistyötä ja aikuiskoulutusta tehdään neljällä painopistealueella, joita ovat informaatioteknologian sovellukset, liiketoimintaosaaminen, elintarvikeala ja materiaalitekniikka sekä alueet ja hyvinvointi.

Mikkelin yliopistokeskus (MUC) on verkostomallinen tiedeyhteisö, johon kuuluvat Helsingin yliopisto, Helsingin kauppakorkeakoulu, Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja Kuopion yliopisto.

■ Toiminta perustuu tieteelliseen tutkimukseen, yliopisto- opetukseen ja vuorovaikutukseen ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

■ Mikkelin yliopistokeskuksen toiminnassa painottuvat luontoon ja ympäristöön liittyvien osaamisalojen yhdistäminen tekniikkaan ja yrittäjyyteen kestäväen kehityksen periaatteita noudattaen.

■ Osaamisalat yliopistokeskuksessa ovat luonnonmukainen maa- ja elintarviketuotanto, maaseudun kehittäminen, osuustoiminta, digitointi, yrittäjyys- ja liiketoiminta, kansainvälinen liiketoiminta, materiaalitekniikka, bioenergia, ympäristöanalytiikka ja nuorisokasvatus.

■ Tutkimus on kansainvälistä ja vastaa yritystoiminnan tarpeisiin mahdollistaen uusien innovaatioiden kehittämisen ja liiketoiminnan li- sääntymisen.

■ Kansainvälisessä yhteistyössä keskeisellä sijalla ovat Pohjoismaat ja EU-maat. Yliopistokeskuksen sijainti Pietarin metropolialueen läheisyydessä antaa erinomaiset mahdollisuudet hyödyntää yksikköjen erikoisosaamista lähialueyhteistyössä.

■ Mikkelin yliopistokeskus aloitti toimintansa vuonna 2004. Sen liikevaihto oli 15,5 miljoonaa euroa vuonna 2006. Henkilöstöä yliopistokeskuksessa on runsas 200 ja opiskelijoita eri koulutusohjelmissa noin 8000.

Teksti Minna Mikkola Kuvat iPOPYP

Kestävät ruokajärjestelmät tutkimuskohteena

Euroopassa ’kestävät ruokapalvelut’ -käsite merkitsee lähi- ja luomuruoan käyttöä julkisissa ja kaupallisissa ruokapalveluissa. Ajatusta toteutetaan laajasti sekä suurissa kaupungeissa, kuten Roomassa ja Kööpenhaminassa, että pienissä kaupungeissa ja kunnissa eri puolilla Eurooppaa.

Suomessa lähi- ja luomuruoan käyttö etenee julkisissa ruokapalveluissa monien erilaisten strategioiden kautta: tavanomaisena toimintana, teemapäivinä tai -viikkoina, ekologisina palveluyksikköinä ja Portaat Luomuun -diplomeina.

Innovate Public Organic Food Procurement for Youth (iPOPYP) -hankkeen tavoitteena on tutkia luomuruoan käyttöä, sitä edistäviä ja vaikeuttavia tekijöitä julkisissa ruo-

kapalveluissa. Hankkeessa on viisi osiota (Work Package, WP): WP1 koordinoi ja tuottaa yhteisen viitekehyksen hankkeelle, WP2 tutkii luomuruoan hankintapolitiikkaa, WP3 ruokaketjuja ja sertifiointia, WP4 nuorten mieltymyksiä ja käsitteitä kestävästä kehityksestä ja WP5 luomun ja terveellisten ruokailutottumuksen yhteyksiä.

Suomessa hanketta koordinoi Ruralia-instituutin projektitutkija **Minna Mikkola**. Hankkeeseen osallistuu suurten ja pienten kaupunkien peruskouluja ja seurakuntien nuorisotoiminnan keskuksia, joissa kaikissa tarjotaan aterioita nuorille. Hankkeessa etsitään paikallisten toimijaverkostojen näkemyksiä luomun käytöstä, sen esteistä ja mahdollisuuksista.

Erityisesti tutkitaan nuorten käsitteitä ja mieltymyksiä kouluruoasta, luomuruoasta ja kestävästä kehityksestä. Lisäksi hanketta tukee kansallinen seurantarayhmä joka tarjoaa ’rehellistä puhetta’ tutkimuk-

sen laadun parantamiseksi. Hankkeessa julkaistaan myös iPOPYP-uutisia sekä suomeksi että englanniksi osoitteessa www.ipopy.coreportal.org, jossa voi myös seurata hankkeen etenemistä. ■

Ruralia vahvistaa tutkimustaan

Emoyliopiston strategian mukaisesti Ruralia-instituutin tavoitteena on tutkimustoiminnan vahvistaminen. Ruralia-instituutin tutkimus on monitieteistä, mutta se keskittyy instituutin kolmelle osaamisalalle: luomu, luonnonvarat ja elintarvikkeet, yhteiskuntatieteellinen maaseutututkimus sekä yrittäjyys ja osuustoiminta.

Tutkimuksessa hyödynnetään instituutin kansainvälisiä verkostoja, yhteistyötä oman yliopiston tiedekuntien ja laitosten kanssa sekä

muita oman maan kumppanuuksia. Sektoritutkimuslaitosyhteistyötä etenkin luonnonvara-alalla vahvistetaan.

Ruralia-instituutin tutkimus tapahtuu tutkimusryhmissä, joita johtavat tutkimusjohtajat ja professorit. Tutkimusryhmissä on tällä hetkellä instituutin henkilöstömäärään nähden huomattavan paljon jatko-opiskelijoita: väitöskirjatyöntekijöiden yhteismäärä yksiköissä on 20.

Instituutissa on käynnissä kol-

me Suomen Akatemian rahoittama tutkimushanketta. Ne ovat: Sosiaalinen kumppanuus rakenteiltaan muuttuvan maaseudun paikallisissa innovaatioissa, jota johtaa professori Leo Granberg, Hajautettu hallinta ja valta maaseutupolitiikan verkostoissa, jota johtaa HT Torsti Hyryläinen ja Luottamuksen rooli menestyvien liiketoimintasuhteiden luomisessa ja kehittämisessä, johtajanaan professori Sami Kurki.

Kiinnostavia tulevien vuosien tutkimusteemoja ovat mm. kestävät ruokajärjestelmät, maaseudun asema keskittyvässä yhteiskunnassa, paikallisyhteisöt ja -taloudet sekä yhteistoiminnallinen yrittäjyys. Instituutissa tehdään myös Venäjän maaseutuun kohdistuvaa tutkimusta. ■

Kohti yliopiston kolmatta tehtävää

Yliopistoille on laissa säädetty tehtäväksi edistää vapaata tutkimusta ja tieteellistä sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa (645/1997). Myöhemmin lakiin vielä lisättiin velvollisuus toimia vuorovaikutussuhteissa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten yhteiskunnallista vaikuttavuutta (715/2004).

Yliopistoja veloitetaan järjestämään toimintansa siten, että tutkimuksessa, koulutuksessa ja opetuksessa saavutetaan korkea kansainvälinen taso eettisiä periaatteita ja hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen.

Helsingin yliopistoon sovellettuina annetuissa tehtävissä ja toimintatavoissa hahmotan seuraavat neljä tunnuspiirrettä:

■ Yliopistossa vallitsee tutkimuksen ja opetuksen ykseys.

■ Uttaluojaan tutkimukseen nojaava opetus erottaa tiedekorkeakoulut (yliopistot) ammattikorkeakouluista. Ensintutkitaan ja sitten opetetaan/opitaan – tai parhaimmillaan tutkimuksen teon yhteydessä opitaan. Ei suinkaan ole sattuma, että esim. professorin viran täyden yhteydessä puhutaan ko. viran *tutkimus- ja opetus*alasta. Siis tässä nimenomaisessa järjestyksessä.

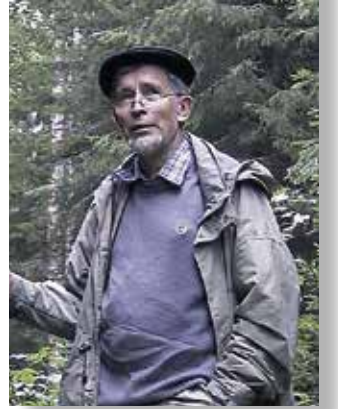
■ Sivistys- ja valistustehtävän alueella yliopisto vastaa osaltaan aikuiskoulutuksen opetuksen laadun vartiointista.

■ Historiansa, sijaintinsa ja kokonsa perusteella Helsingin yliopistolla on erikoisasema Suomen yliopistojen piirissä. Lisäksi sillä on tietyillä tutkimuksen ja opetuksen osa-alueilla valtakunnallinen vastuu. Siten Helsingin yliopiston yhteiskunnallista vaikuttavuutta ei voi myöskään palastella maantieteellisesti.

Helsingin yliopiston osana Ruralia-instituutti täyttää hyvin mainitut tunnuspiirteet. Lisäksi voidaan todeta, että yliopistollinen osaaminen oli jalkautettu edistämään maaseudun elinkeinoja ja elinolosuhteita Mikkelin ja Seinäjoen yksiköissä jo kauan ennen kuin laki yliopistoa siihen velvoitti. Oltiin edelläkävijöitä!

Tätä ei ehkä Helsingin yliopiston keskusjohdossa aina ole oivallettu. Muutoin on vaikea ymmärtää, että vuonna 2000 yksikköä aiottiin – tai ainakin harkittiin – mahdollisena hädänhetkenä käyttää maksuvälineenä yliopiston puolustautuessa näköpiirissä olevaa eläinlääketieteellisen tiedekunnan ryöstöä vastaan. Uhkakuvana oli, että juuri se rönsy, joka huolehti yhteiskunnallisesta vuorovaikutuksesta maaseudun kehittämisessä, olisi leikattu pois. Onneksi valtioneuvostossa järki voitti.

Suoraan Helsingin yliopiston konsistorin alaisena erillisilaitoksena

”kaksipäisen mutta yksisydämisän” Ruralian toiminta näyttää nousujohteiselta.

Täytyy toivoa, että lähitulevaisuudessa suoritettavat uusien ylimpien toimijoiden – kansleri ja rehtori – valinnat osuvat valistuneisiin henkilöihin, jotka sisäistävät Helsingin yliopiston valtakunnallisen vastuun myös siitä kentästä, jossa korkein osaaminen on Mikkelissä ja Seinäjoella.

*Juhani Päivänen
Emeritusprofessori
Johtokunnan puheenjohtaja
Mikkelin yksikössä vuosina
1997–2003*

Professori Eero Puolanne villapaidassaan, jonka hän sai läksiäislajaksi johtokunnan puheenjohtajan tehtävästä.

tuspaikkansa syvälliseen perus- ja menetelmäosaamiseen. Tämä on sitä synergiaa, joka on Ruralia-instituutin voima. Sillä tavoin se kytee myös tiedelaitokset tekemään osansa yliopiston kolmannesta tehtävästä, suorasta vaikuttamisesta muussa yhteiskunnassa.

*Eero Puolanne
Professori
Johtokunnan puheenjohtaja
Seinäjoen yksikössä
1.6.1999–31.12.2003
Ruralia-instituutissa
1.1.2004–28.2.2007*

Yliopiston tehtävä on määritelty yliopistolaissa kerrassaan hienolla tavalla: vapaa tutkimus sekä tieteellinen ja taiteellinen sivistys, tutkimukseen perustuva ylin opetus ja opiskelijoiden kasvattaminen palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa sekä vuorovaikutus muun yhteiskunnan kanssa huolehtien tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta.

Esimerkiksi maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan yhteiskunnallinen tehtävä eli missio on ’uusitutuvien luonnonvarojen kestävä käytön ja ihmisen hyvinvoinnin edistäminen tieteellisen tutkimuksen ja siihen perustuvan opetuksen avulla’. Joku saattaisi arvella sen olevan sisällöllisesti hyvinkin lähellä Ruralia-instituutin missiota. Mutta ei, päällekkäisyyttä ei ole sen eikä muidenkaan tiedekuntien kanssa, vaan vain synergianlähteitä. Yliopiston tiedelaitoksen tutkimuksen tulee olla painottunut perustutkimukseen ja menetelmä tutkimukseen. Yliopiston opettajat ovat kovan opetus- ja hallintopaineen

alaisina, ja tutkimustakin arvioidaan pääosin muin kriteerein kuin sovellusten kautta. Tämä asetelma, tiedelaitosten raskaina painavat perustutkimusvastuu ja vastuu alan korkeimmasta opetuksesta yhtäältä ja sovellettavuuden hyvin perusteltu vaade toisaalta suorastaan vaativat Ruralia-instituutin tiedelaitosten rinnalle.

Olen ollut Ruralia-instituutin johtokunnan jäsenenä sen eri vaiheissa: jäsenenä kahden yksikön yhteiselon alkuvaiheissa 1980-90-lukujen vaihteessa, sitten vuosikymmenten vaihteessa uudestaan erillisen Seinäjoen yksikön johtokunnan puheenjohtajana ja lopuksi yhdistymisvaiheessa muodostetun Ruralia-instituutin johtokunnan puheenjohtajana. Aitiopaikalla siis näkemässä toiminnan kehittymisen. Vierestä ja läheltä olen nähnyt myös ne taloudelliset ja muut vaikeudet, joita johtajat ja muu henkilökunta ovat sitkeästi ja näkemyksellisesti joutuneet ratkomaan instituutin kehittämiseksi ja sen yhteiskunnallisen tehtävän suorittamisen jatkuvuuden varmistamiseksi. Heille

kaikki kiitos ja arvonoito heidän panoksestaan!

Näen instituutin toiminnassa vahvan alueellisen intressin, joka on ollut ja on voimavara ja instituutin olemassaolon eräs keskeisiä perusteita. Mutta samalla olen nähnyt syvällisen vision koko metropolien ulkopuolisen maaseudun kehittämisestä. Tämä visiointi on ollut upean monipuolista: ei ole yritettykään kohdentaa resursseja vain maanviljelyksen tai metsänkasvun edistämiseen, vaan on nähty maaseutu kokonaisuutena, jossa ovat rinnakkain ympäristö, biologia, monipuolinen elinkeinoelämä sekä yhteisöjen ja yksilöiden sosiaaliset ja kulttuuriset näkökohdat. Ruralia-instituutti on alusta saakka ollut vahva juuri monitieteisyytensä vuoksi ja avaran näkemyksellisytensä vuoksi. Siinä kun yliopiston laitoksen tiedeyhteisöt vielä nykyäänkin muodostuvat varsin monotonisesti yhden tiedeperustan osajista, Ruralia-instituutti kokoaa tutkimusryhmiinsä aina monen alan huippuosaajia, jotka kukin tahollaan nojaavat oman koulu-

Ruralia-instituutti 2007

Hankkeet

- 41 kehittämis- ja koulutushanketta
- 38 tutkimushanketta
- 9 opetushanketta
- 11 yliopistokeskushanketta

Koulutus

- 1 496 opetustuntia aikuiskoulutusta, osallistujia 2 333
- 2 035,5 opintopistettä perusopetusta, osallistujia 466
- lisäksi avointa yliopisto-opetusta

Liikevaihto 5,84 milj. euroa

Henkilöstö

- 118 henkilöä
- 87 henkilötyövuotta
- 22 jatko-opiskelijaa

Julkaisut

- 15 tieteellistä erillisteosta
- 12 referee artikkelia
- 11 artikkelia kokooma- tai kongressijulkaisuissa
- 46 muuta julkaisua

Yhteystiedot

Ruralia-instituutti
Lönnotinkatu 7
50100 MIKKELI
Puhelin (015) 20231

Ruralia-instituutti
Kampusranta 9
60320 SEINÄJOKI
Puhelin (06) 4213300

www.helsinki.fi/ruralia

Tieteestä tekoja –

20 vuotta yliopistollista maaseudun kehittämistä